Ленинэй комсомолой дайшалхы зорилгонууд

ВЛКСМ-эй ЦК-гай V ПЛЕНУМ НЭЭГДЭЭ

...эхэ ороной хүдөө ажахыда 20 гаран милли... басагад ажаллана. 1953 онойхитой са... комсомолшууд-механизаторнуудай тоонь хоёр ... үлүү олошорбо. Комсомолой путёвкоор кол... совхозуудай фермэнүүд дээрэ саг үргэлжэ ху... эдэн зуугаад мянган хүбүүд басагад ерэнхэй. ...дэ мал ажал дээрэ 607 мянган комсомолшууд ... 120 мянга шахуу комсомолшууд—инженер-агрономууд, зоотехнигүүд болон мүн бэшэшье ху... мэргэжэлтэд бии юм.

...н 17-до нээгдэһэн ВЛКСМ-эй ЦК-гай V пле... комсомолой Центральна Комитедэй нэгэдэхи ... С. П. Павлов элидхэл хэхэдээ, эдэ тоонуу... харуулһан байгаа. Пленум КПСС-эй ЦК-... Пленумэй шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэдэ комсомолой организацинуудай хабаадалсаха тухай асуудал зүбшэжэ байна. Элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн эхилээ.

Пленумэй хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. И. Поляков хабаадалсана. Мүн партиин Центральна Комитедэй, хэдэ хэдэн министерствэнүүдэй болон эмхи зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд байлсана.

Пленумдэ уригдаһан хүнүүдэй дунда ехэхэн бүлэг үйлэдбэриин колхозно-совхозно управленинүүдэй, колхозуудай, совхозуудай хүдөө ажахыда хамаадаха эрдэм шэнжэлэлгын эмхи зургаануудай комсомолой комитедүүдэй секретарьнар, хүдөө ажахын түрүүшүүл бии.

(ТАСС).

Олон зуун жэлэй аха дүүгэй хани барисаан

Нүхэд Н. С. Хрущев болон Л. И. Брежнев Болгариин хүтэлбэрилэгшэд нүхэр Тодор Живков, Димитр Ганев гэгшэдтэ телеграмма эльгээжэ, тэрээн сооһоо СССР-эй болон Болгариин арадай республикын хоорондохи хани барисаан, харилсан туһалалсаха болон суг ажаллаха тухай договорой баталагдаһаар 16 жэл гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, аха дүү болгар арадта үнэн зүрхэнһөө амаршалга хүргэнэ.

Телеграмма соо хэлэгдэһэнэй ёһоор, энэ договор аха дүү арадуудай хоорондохи олон зуун жэлэй хани барисаае гэршэлнэ, хоёр гүрэнэйнгөө ажаһуудалай шухала аша туһада бүримүһэн таараха байна, мүн али болохоор суг ажаллалтые гүнзэгырүүлэн үргэдхэхэ, хоёр орондоо социализм болон коммунизм амжалтатайгаар байгуулха, социалис оронуудай агуухэ бүлын нягта жагсаал болон хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэнэ.

Советскэ Союзай ажалшад Болгариин Арадай Республикын гайхамшагта туйлалтануудые хаража, үнэн зүрхэнһөө баясаад, социализмын байгуулалтада, арадуудай хоорондохи эб найрамдал болон хани барисаа бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ шэнэ шэнэ илалтануудые туйлахыень аха дүү болгар арадта халуунаар хүсэнэ гэжэ телеграмма соо хэлэгдэнэ.

* * *

СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко хани барисаан, харилсан туһалалсалга болон суг ажаллалга тухай совет-болгар договорой баталагдаһаар 16 жэл гүйсэһэнэй дашарамда, болгариин гадаадын хэрэгүүдэй министр Иван Башевта телеграмма эльгээбэ.

(ТАСС).

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

41-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№67 (10435) | 1964 оной мартын 19, четверг | Сэн 2 мүнгэн

Үдэрһөө үдэртэ урин дулаанай тэмдэг үзэгдэжэ, хабарай тарилгын хаһа улам ойротожо байна. Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Бэшүүр нютагай «Рассвет» колхозой механизаторнууд хабарайнгаа тарилгада эршэмтэйгээр бэлдэнэ. Мүнөө трактор болон хүдөө ажахын бусад машина, зэмсэгүүдынь гол түлэб бэлэн болоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу механизаторнууд Константин Слепнев, Назар Куприянов гэгшэд плуг заһажа байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фото.

Хахад жэлэй түсэб дүүргэгдэбэ

КАБАНСК. Мал ажалай продуктнуудые ойрын жэлнүүдтэ элбэг дэлбэг болгохо гэһэн зорилго Шергинскэ совхозойхид урдаа табяад, тэрэнээ амжалтайгаар бэелүүлбэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэхид 2162 центнер мяха гүрэндэ тушаажа, хахад жэлэйнгээ даалгабарие 120 процент дүүргэбэ. Тус ажахынхид мяха худалдалгые нёдондоной энэ үеынхиһөө 1562 центнерээр ехэдхэжэ шадаа.

Тэрэшэлэн Байгалай, Кабанскын совхозууд мяха тушаалгаар хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэбэ. Мүнөө эдэ ажахынуудай малшад гүрэндэ тушаагдаха малые һайнаар таргалуулжа, гурбадахи кварталайнгаа түсэбые бэелүүлхые оролдоно.

А. Бусурманов,
Кабанскын гүрэнэй статистикын инспектурын экономист.

Москвагаа мэдээсэнэ

А. А. ГРОМЫКО ЩВЕЦИ МОРДОБО

Энээнэй урда тээ мэдээсэһэнэй ёһоор, Швециин болон Финляндиин правительствэнүүд гүрэнтүрын хэрэгээр Швецидэ болон Финляндида айлшалан ошохыень СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкые урйһан юм. Мартын 17-до А. А. Громыко һамгантаяа, мүн тэрээнтэй суг ябалсаха хүнүүд Стокгольм ниидэжэ ошобо.

(ТАСС).

А. Н. Косыгин Рим ерэбэ

РИМ, мартын 17. (ТАСС). Мүнөөдэр Римдэ Италиин правительствын уряалаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо А. Н. Косыгин тусхай самолёдоор Москваһаа ерэбэ. Совет правительствын даалгабаряар А. Н. Косыгин Генуя хотодо СССР-эй худалдаа наймаанай-промышленна выставкэ нээхэ юм, һүүлээрнь тус орон соогуур ябажа үзэхэ байна.

Совет болон Италиин тугуудаар шэмэгдэһэн «Чампино» гэжэ аэродром дээрэ А. Н. Косыгинай буухада, Италиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Джузеппе Сарагат, мүн тэрэшэлэн бэшэшье гүрэнэй тушаалтад угтаа.

А. Н. Косыгин, Дж. Сарагат хоёр амаршалгын үгэнүүдые тобшоор хэлэһэн байгаа.

Селекционернүүдэй конференци

МОСКВА, мартын 17. (ТАСС-ай корр.). Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо гэһэн мүнөө үедэ ургаса ехэтэй таримал ургамалнуудай шэнэ шэнэ сортнуудые бии болгохо зорилго эрдэмтэдэй урда табигдана.

Манай ороной олон ондоо газар нютагуудһаа ерэһэн селекционернууд Москвада өөһэдынгөө биологическа конференцидэ суглараа. Тэдэнэй дунда элитэ ехэ эрдэмтэд Т. Д. Лысенко, П. П. Лукьяненко, Л. А. Жданов, М. А. Ольшанский болон бусад бии.

Тус конференци Мичуринай биологиин гол асуудалнуудаар, селекционно болон үрэһэ хүрэнгэ бии болгохо хүдэлмэриин арга оншые нарижуулан һайжаруулха тушаа хэгдэһэн шэнжэлэлгын дүй дүршэл согсолон хараха байна.

САЯАНАЙ хормойһоо ВИТИМ МҮРЭН ХҮРЭТЭР

Шэнэ аймагуудһаа мэдээсэнэ

...УНГАЛТАДА БЭЛДЭНЭБДИ

...шэнээр байгуулагдаһан За... ...нэй аймагай Соведтэ һун... ...хэхэ гэжэ бэлдэжэ байнаб... Апрелиин 12-то үнгэргэгдэ... һунгалтада 40 депутадуудта ...дадууд дэбжүүлэгдэжэ ...нэнь. һунгуулиин 40 округ ...уулагдажа, һунгуулиин го... ...нуунуд эмхидхэгдээ.

Мүнөө үень участково комис... ...ууд эмхидхэгдэжэ дүүрээд, ...лтын урда тээхи суглаа... ...д хаа хаанагүй эхилээ.

Ц. СУБАНОВ.

...ЭРШЭМТЭЙГЭЭР АЖАЛЛАЖА ЭХИЛХЭМНАЙ

...нэ һаяхан манай Яруунын ...гта партийна конференци ...эргэдэжэ, «КПСС-эй ЦК-гай ...брийн Пленумэй тогтоолнууд, ...гай партийна организациин ...лгонууд» гэһэн асуудал эн... ...зүбшэн хэлсэгдээ.

...Эмхидхэлэй сесси аймсоведтэ ...эргэдөө. Мүнөө үень аймсо... ...днай таһагууд эмхидхэгдэ... ...байна. Манай Соведэй мэдэл... ...31 мянган квадратна метр га... ...4 колхоз, 3 совхоз, 8 сель... ...ууд бии юм.

Ц. Жалсанов,
Яруунын аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

* * *

...ын аймагай түб Орлик тос... ...аймагай Соведэй түрүүшын ... үнгэрбэ. Гүйсэдхэхэ коми... ...һунгагдаа. Гүйсэдкомой түрүүлэгшээр Д. Д. Ошоров һун... ...даа.

Тарилгада бэлэдхэл

Хүдөө ажахын продуктнуудые түргэн зуураар элбэгжүүлхэ гушаа КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые республикымнай ажалшад бодотоор бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ байнхай. Тусхайлан хэлэхэдэ, Мухар-Шэбэрэй управлениин Суулгын совхозойхид ороoһо тарянай баян ургаса ургуулхын, ниитынгээ малда элбэг тэжээл бэлдэжэ абахын хойноһоо горитой анхарал хандуулна.

Тус совхоздо тарялангайнь газар зүбөөр хубаарилагдажа, малда тэжээл болгогдон абтаха ургамалнуудай тарилга нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдаа. Илантаяа кукуруза ехээр ургуулагдаха. Мүнөө жэлдэ тарилга хэгдэхэ полинуудынь Хёлго мүрэнэй эрьеэр уһалагдадаг газарта шэлэгдэнхэй. Тиихэдэ саахарай свёкло, горох-обёосой холисо, донник гэхэ мэтын ургамалнууд таригдахань. Ганса энэ жэлдэ нэгэ мянган гектар дээрэ горох таригдаха бологдоно. Энээнтэй хамта, шэниисэ тариха газар үргэдхэгдэжэ, бүхы таряалангайнь 54 процентые эзэлхэ юм.

Хүдөө ажахын баян ургаса абаха хэрэгтэ газар уһалалга, үтэгжүүлгэ ехэхэн удха шанартай. Энээниие бэелүүлхын зорилгоор суулгынхид ехэ оролдолго гаргана. Мүнөө жэлдэ 20 мянган тонно наг шэбхэ таряалан дээрэ гаргагдаха түсэбэй орондо, һүүлэй мэдээгээр 8 мянга гараниинь зөөгдөө. Энэ хүдэлмэридэ тусхай оньһожоруулагдаһан бригада эмхидхэгдээд, ажалаа бүтээсэтэйгээр ябуулжа байнхай. Энэ хабар саахарай свёкло, хартаабха, овощ тариха полинууд бүхыдөө наг шэбхээр үтэгжүүлэгдэхэ, мүн кукуруза тариха полинуудай хахадһаа үлүү хубидань шэбхэ гаргагдажа тарилга хэгдэхэ.

Тиихэдэ тус совхоздо 2800 гектар сабшалан, таряалан уһалагдаха аргатай. Мүнөө Хёлго мүрэн дээрэ шэнэ уһалууриин системэ баригдажа эхилэнхэй. Тэрэниие ашаглалгада оруулбал эндэхид үшөө 1500 гектар таряалан нэмэжэ уһалха юм. Энээнэй хажуугаар кукурузашад мүнөө үбэлдөө Хёлго мүрэнэй уһые насосоор татуулжа, олон кубометр мульһэ хүргөөжэ абаа. Тиигэжэ полиин «хатаниие» ургуулагшад уһалагдадаг газараа бүри ехээр үргэдхэжэ, баян ургаса абахын түлөө тэмсэжэ байнад. Гадна Сулхара голые, мүн Хёлго мүрэниие зүбшан 300—350 гектарта шугы бургааһа сэбэрлэгдэхэ болоно. Тиигээд дулаарһан хойно газарынь хахалагдажа, горох обёостой холигдожо таригдаха байна.

Мүнөө суулгынхид хабарай тарилгада бэлэдхэлые эмхитэйгээр үнгэргэнэ. Үрэһэ хүрэнгэнь бэлэдхэгдэжэ, тарилгын шанарта хүргэгдэнхэй. Хабарай хүдэлмэриин үедэ агротехническэ заабаринууд наринаар сахигдаха юм. Энэ зорилгоор совхозой мэргэжэлтэд, отделениие эрхилэгшэд комплексно бригадын бригадирнууд таряалангай газарые хубаарилхадаа ямар газарта юу тариха тухайгаа зүбшэбэд. Һүүлэй мэдээгээр совхозой мастерской соо 47 трактор заһабарилагдаа. Сеялкэ, плуг, лущильник гэхэ мэтэ бүлта тооной заһагдажа бэлэн болонхой.

Хабарай тарилгые бэлэдхэл ехэтэйгээр угтажа байһан энэ ажахынхидай 1964 ондо хүдөө ажахын ургамалнуудай үндэр ургаса хуряаха байһаниинь дамжаггүй.

А. Капустин,
БурАССР-эй габьяата агроном.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

ҺҮНЭЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЛДЭ ШАЛГАРБА

«8-е Марта» колхозой һаалишад (Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлени) хамагһаа түрүүлэн гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб уридшалан дүүргэбэ. Тиигээд улам эршэ хүсэтэйгөөр саашадаа ажаллажа, март һарада түсэбһөө гадуур 200 центнер һү худалдахаар шиидээ. Тиигэжэ ганзуринайхид нэгэдэхи кварталда 500 гаран центнер һү худалдаха болобо.

Иимэ харюусалгатай уялга абаһан һаалишад ажалаа улам һайжаруулжа, үдэр бүхэндэ һү һааляа дээшэлүүлнэ. Мартын түрүүшын хахадай туршада эдэнэр 100 центнер һү тушааһан байна.

Ганзуринай һаалишад хайшан гэжэ иимэ амжалта туйланаб гэхэдэ, ажалдаа түрүү дүй дүршэл хэрэглэнэ. Бүдүүн, шэмэтэ тэжээлээ буйлуулжа, үнеэдтэ үгэнэ, тугалда хэмэл һү уулгана. Гадна, поршоонхо, хурьгадшье хэмэл һүндэ угаа дуратай болонхой. Һолоомоёо ууралда дэбтээжэ, талха тарянай зүйл холижо, амтаруулжа үгэдэг байна.

Колхозой эрхим шадабаритай һаалишад Полина Бурундукова, Анна Нетёсова, Ксения Русина, Татьяна Торгашина, Мария Бурундукова гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 430—500 килограмм һү һаагаа. Ажал хүдэлмэридөө нарин нягтаар хандадаг эдэ һаалишад тус бүридөө үнеэн бүхэнһөө хахад пүүд, дээшэшье һү һаана бшуу.

Ганзуринай һү һаалиин фермын тоо бүридхэгшэ, Улаан-Үдын хүдөө ажахын техникум һая дүүргэһэн Галина Турчановская фермые даагша нүхэр Брянский гэгшэтэй хамта декада бүхэндэ тусхай шалгалта хэдэг. Иигэжэ үнеэн бүхэнэй хэды шэнээн һү гарадагынь, һүнэйнь ямар тоһолигтойнь тодорхойлогдожо байдаг.

Мүн Улаан-Үдын управлениин Калининай нэрэмжэтэ, «Авангард», «Коммунизм», «Маяк», «Искра», «Советская Россия», «Дружба» колхозууд гүрэндэ һү худалдаха нэгэдэхи кварталай түсэб уридшалан дүүргэнхэй.

Жэшээлбэл, Калининай нэрэмжэтэ колхозой һаалишад гүрэндэ һү худалдаха кварталайнгаа түсэб болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 400 центнер һү кварталай дүүрэтэр худалдахань.

«Коммунизм» колхозой һү һаалиин 2-дохи фермынхид (даагшань Ц-Д. Нимаев) илангаяа һайнаар ажаллана. Эндэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 326 килограмм һүн һаагдаа. Эндэхи һаалишадай замай залууршан Цындэ Дабаева үнгэрһэн 2 һара хахадай туршада үнеэн бүхэнһөө 540 килограмм һү һааһан байна. Л-Х. Очирова, Л. И. Шарапова гэгшэд холо гээгдэнэгүй.

«Маяк» колхозой һаалишад түрүүшын кварталай түсэбһөө гадуур 400 центнер һү гүрэндэ тушаахаар зоригжонхой. Тус колхозой 4-дэхи һү һаалиин фермынхид мүрысөөндэ шалгарна, Үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 400 гаран килограмм һүн эндэ һаагданхай. Үйлэдбэриин управлениин, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугые энэ, 4-дэхи фермынхид 2-дохи һараа барижа ябана.

Иигэжэ Улаан-Үдын управлениин түрүү ажахынууд нэгэдэхи кварталай түсэбһөө гадуур 2200—2300 центнер һү худалдаха тэмсэлдэ бодонхой. Эндэхи түрүү һаалишадай КПСС-эй ЦК-гай февралиин Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ зорюулһан харюунь иимэл даа.

А. Нагаслаев.

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин «Маяк» колхозой һаалишан Федосия Степанова жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө 640 литр, «Коммунизм» колхозой һаалишан Цындэ Дабаева үнеэн бүриһөө 430 литр һү һаажа, һү ехээр һааха мүрысөөндэ шалгарба. Зураг дээрэ: зүүн гарһаа Ф. Степанова, Ц. Дабаева.

Газетэдэ толилогдоһоной һүүлээр

ҮЛЬДЭРГЫН КОЛХОЗДО ҺҮ ҺААЛИ ЮУНДЭ НЭМЭНЭГҮЙБ?

Шүүмжэлэлһээ бодото тобшолол хээгүй. Үлэн хооһон үнеэд. Түрүү арга хэрэглэгдэнэгүй. Һүеэ ондоо тээшэнь ехээр гаргашална.

«Амжалтада дашуурһанай гэм» гэһэн гаршагтай хүдөө ...шын шүүмжэлэл манай «Буряад үнэн» газетын 1964 оной ...алиин 1-нэй номерто толилогдоо һэн. Тэрэ бэшэг дотор ...уның (анхан Хориин) үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» ...хозой Хуһан Хушуунай һү һаалиин гүүртын малшадай үрэ дүн муу... ажал хүдэлмэри тухай хэлэгдэһэн байгаа.

Тус бэшэг дотор үгүүлэгдэһэн дутуу дундануудые дары зайсуулха ...ар ямар хэмжээнэй абтаһан, юун бүтээгдэһэн тухай манай нэгэдэмэл ...ицида мэдээсэхыень тэрэ колхозой парткомой секретарь нүхэр О. Г. ...бовада февралиин 4-дэ тусхай бэшэг ябуулагдаһан бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо һараһаа үлүү саг үнгэрбэ. Энэ ушар тушаа ...шье харюу колхозой парткомой зүгһөө абтабагүй. Тиимэһээ тэндэхи ...лые нютаг дээрэнь ошожо, үнэн ушарынь хаража үзэхэдэ иимэ ...йба.

* * *

...льдэргын колхоз 1963 ондо ма... продуктнуудые абалгаар, гүрэн... худалдалгаар яһала үрэ дүн ехэ... ажалта туйлаһан, управлени... ...эд һайн, түрүү ажахы гэ... толилогдоһон байгаа. Гүрэндэ һү ...даха жэлэйнгээ түсэб декаб... ...тон багаар дүүргэһэн, горитой... хэмжээнэй һү түсэбһөө гадуур ...лаа, тэрэнэйнгээ түлөө һайса ...туулаа. үльдэргынхидэй хэрэг ...тухай газетэнүүдэй хуудаһан ...ршье нилээд бэшэгдэһыень ...гад мартаагүй байха.

...тэй хамта, үнэхөөрөөшье, эн... амжалтадаа үлүүсэ дашуурһан ...болжо, шэнэ жэлэй эхинһээ ...жолоогоо һуладхаа, алхамаа алдаа гээд сэхэ тэмдэглэе. Энэ хэлэһэнээ батадхахын түлөө тоо мэдээ болон бодото баримтануудые дурдан, «Коммунизм» колхоздохи үнэнтэ байдалые харуулая. Урда толилогдоһон бэшэг дотор һү абалган тушаа хэлэгдэһэн туладань бидэшье мүн лэ ганса энээхэн асуудал дээрэ тогтонобди. Сэхынь хэлэхэдэ, һү абалган, гүрэндэ худалдалган мүнөө үедэхи этээл шухала асуудал ха юм. Жэлэй эхинһээ һайн һуури табяагүй һаа, хожом гээгдэлээ хүсэлдүүлхэнь тон бэрхэтэй болодог бшуу.

Тиигээдшье Хуһан-Хушуунай һү һаалиин гүүртын байдал тухай толилогдоһон бэшэг тэндэхи дутуу дундануудые тон зүбөөр элирхэйлһэн байгаа. Тэрэ гүүртэдэ тушаалдаһан тиимэрхүү дутагдалнууд колхозой бусад дүрбэн гүүртэнүүд дээгүүр дууһан бии. Хэрбээ колхозой правлени, партийна организаци тэрэ январь һарын дүнгөөр бэшэгдэжэ, газетын хуудаһан дээрэ толилогдоһон статья дотор хэлэгдэһэн зүйлнүүд тушаа саг соонь анхарһан байгаа һаа, мүнөө һураггүй һайн байдалтай байха байгаа һэн ха.

Хуһан-Хушуунай гүүртэ тушаа баһа дахин тогтоёл даа. Эндэ 8 һаалишан хүдэлнэ. Бүгэдөөрэн шахуу үбһэгүй болонхой. Үглөөгүүр бага зэргэ халуулаа болоод бэлшээридэ үнеэдээ гаргана. Силос мүнөө болоторoo тэрэ гүүртэдэ колхозой түб һууриһаа абаашагданагүй. Һолоомо хэршэхэ, дэбтээхэ, алибаа зүйлнүүдые тэрээндэ нэмэжэ, амта шэмэ оруулха гээшые мэдэхэ болоодүй байһаар. Үнеэдээ үдэртөө хоёр дахин һаана.

— Силос асаржа, үнеэдтээ эдюулхээ яанабта?—гэхэдэ:

— Машина үгэнэгүй, ашаа тээхэ хүншье үгы,—гээд бултадаа нэгэн доро «дард» гэлдэхэ юм.

Үнэндөө эндэхи һаалишад бултадаа унаанай моридтой, бригададань тракторшье бии. Һолоомо асархын тулада зааталһаа машина хэрэгтэй бэшэ. Өөһэдөөшье силос асарха аргатай. Юундэб гэхэдэ, эдэнэр үдэртөө ажалдаа ехээр даратгдана бэшэ ха юм. Үдэшэ, үглөөгүүр лэ үнеэдээ һаана, тиихэдэ тугалшадаар ондоо хүнүүд хүдэлжэ байдаг. Эндэ гүүртые даагшаһаа эхилээд, бүһэтэйшье ажалшад мүн бии. Эндэхи һаалишадай хүнэй гар хараад һуудагынь тон гайхалтай хэрэг.

Хуһан-хушуунаархин тус тустаа хорёод үнеэтэй. Хамтадаа 52 үнеэн һаагдана (42-нь шэнэ түрэһэн). Нёдондо иимэ тооной үнеэ һаажа байгаад, мартын түрүүшын арбан хоногто 4523 килограмм һү һааһан бэлэй. Харин мүнөө жэлэй энэ үедэ эндэхид оройдоол 2871 килограмм һү һааба. Энэмнай 1652 килограммаар доошоо ороһон зэргэтэй болоно бшуу. Һү багаар һааһан ушар шалтагааниинь хадаа имагтал үнеэдээ ёһоор эдеэлүүлээгүйһөө, «үбһэн үгы» гэһэн оһол шалтагһаа болоно. Бии юумэеэ зүбөөр хэрэглэжэ шадабал ядалдахагүй һэн.

Хоймороой, Углуугай, тэрэшэлэн, колхозой центртэхи һаалиин гүүртэнүүдэй байдал мүн лэ иимэрхүү. Гансал центральна гүүртэ дээрэ һолоомо хэршэжэ, тэрэнээ ууралда дэбтээжэ үнеэдтээ үгэнэ. Гэбэшье тэрэнь тон багаар хэгдэнэ, тиигэжэ тэндэхи малдаа хүрэжэ ядана. Амта шэмэ оруулхын тулада дэбтээгдэһэн һолоомондоо ондоо бусад зүйлнүүдые нэмэдэггүй байха юм. Гадна, амһартань тон заахан, модон хайрсаг хэһэн аад, тэрэмнай гоожоно гээд, зада татаад хаяжархиһан зэргэтэй. Һайн шанартайгаар хайрсагаа бүтээхые оролдоогүй гээшэ ааб даа. Бусад ажахынуудта модон хайрсагуудые хэрэглэжэл байдаг ха юм.

Үбэлжэлгын үедэ үбһөөр ядалдаха байһан ушараа мэдэжэ байгаад, энэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мал ажалай мэргэжэлтэд һолоомоёо хайшан гэжэ зүбөөр хэрэглэхэб гэһэн асуудал тушаа огто анхараагүй байшоо. Тиимэһээ һаалиин дүрбэн гүүртэдэ сагаа һолоомон тэрэ зандань малай хүл доро хаяжа үгэхэһөө бэшэ арга олдоогүй.

Гадна тус колхозой алишье гүүртэдэ мал бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалха хэрэг, искусственна һү буйлуулга, химическэ элементнүүдые малай тэжээлдэ нэмэхэ гэхэшэлэн бусад олон һайн онол арганууд огто хэрэглэгдэнэгүй. Мал ажалда шэнэ юумэ нэбтэрүүлхэ тушаа һаналаа табидаггүй байһаниинь тон гэмшэлтэй. Тэрэл центральна гүүртэ дээрэ февралиин эсэс багаар искусственна һү буйлуулжа захалһан хаш.

— Арбаад үдэр хэмэл һү хэжэ, һуража ядажа байтарнай, тоһоной заводые хаажархёо. Тиигээд һүеэ аяар Мужыха шэрэнэбди. Тэндэхин хэмэл һүндэ оруулха машинадагдаһан һү үгэхэдөө, гашалһан юумые ябуулна. Тэрээнһээ боложо һаад болоод байна,—гэжэ колхозой зоотехник нүхэр Митыпов хөөрэнэ.

Хэрбээ искусственна һү буйлуулдаг болохо гэһэн хүсэлэл гаргаа хадаа энэ асуудал шиидхэжэ, Мужыхын тоһоной заводой хүдэлмэрилэгшэдтэй үгэеэ ойлгосолдохо аргатай байгаа гээд мэдүүлэе. Ёһотойл оролдолго, эдэбхи үүсхэл дуталдана.

Эдэ бүгэдын хойшолон юуб гэхэдэ, «Коммунизм» колхоз һү абалга, гүрэндэ тушаалгаараа управлениингээ бүхы ажахынуудай эгээл һүүлдэнь гарашанхай. Байгша оной түрүүшын кварталда гүрэндөө 980 центнер һү худалдаха түсэбтэй һаа, мартын 10-най мэдээгээр эндэхид тэрэнээ минил 449 центнертэ хүргөө гү, али 45 процент дүүргэнхэй. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулбал, аяар 76 центнерээр һү худалдалгаяа доошонь оруулжархёо ха юм. Харин хүршэ «Победа» колхозынь һү худалдалгаяа нёдондоной хидоо орходоо 45 процентээр ехэ болгоһон байна бшуу.

Тус колхоздо һаагдаһан һүн доторой хэрэглэмжэдэ ехээр гаргашалагдана. Жэшээнь, үнеэдһээ 2 һара 10 хоногой туршада 823 центнер һүн һаагдаһан һаа, тэрээнһээ гүрэндэ тушаагдаһан һүниинь 449 центнер болоно бшуу. Гадна энэ ажахыда һүнэй тоһолиг дээшэлүүлхэ тушаа анхаралаа мүн лэ хандуулаагүй. Тэрээнһээ боложо хэмгүй ехэ һүн хиидэ хосорно. Мартын түрүүшын 10 хоногто гүрэнэй тоһоной заводто бүхыдөө 95,5 центнер һү тушааһаниинь, тэрэнь 85,1 центнертэ абтаа. Аяар 10 центнерэй һэлгээ үгэнэ. Энэ хоёр асуудал колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, тэндэхи мэргэжэлтэдэй һанал зобоохоор лэ байгаа гэжэ һанагдана.

«Амжалтадаа дашуурһанай гэм» гэһэн бэшэг соо хэлэгдэһэн баримтануудай тон зүб байһан байбашье һаань, тэрэ шүүмжэлэл тушаа саг дарыдань зохихо хэмжээ абаагүй байһан ушар тон хуули ёһондо тааруулагүй, газетын хэһэн дохёодо албан хойрогоор хандаһан хэрэг болоно гэжэ дахин хэһэн шалгалта элирхэйлнэ гээшэ.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.

ТРАКТОР АГТЫН ТАНИЛ ХАНИНЬ—ГЫМААЛ!

«Март һарамнай маажажа эхилбэ даа,—гээд буряад арадайнгаа хэлсэдэг ябаган үгэнүүдые мүнөөшье би эндэ тэндэ ябахадаа дуулагшаб. Үнэхөөрөөшье март һарын хүйтэн һалхин дуи сагаан хушалта доро дууража хэбтэһэн орон нютагыемнай «маажа маажаһаар», нэмжын байһан тала лайдыемнай ойр зуура эреэн соохор нюуртай болгожорхиходол гэдэг бэшэ аал.

Аймаг бүримнай колхоз, совхозуудай үбэлдөө ремонт хэдэг газарнуудаар жэрылдэн байгша, һүрэг олон яла сала трактор, машинанууд мүн лэ бэеэ зэһэнхэйнүүд, хабарай тарилга соогуур нютаг нугынгаа хүнды хүнтинүүдээр һалхи һүрин «бэлшэхэеэ» хүлеэжэ ядаһан юумэдэл зогсонод.

Эдэ олон хүдөө ажахын машинануудай жолоошод, ехэнхинь ажалай баатарнууд, өөр өөрынгөө булад хүлэгүүдые үни хада сэргэдээ уяжа һойнхой, зарим дутуу дундануудай байгаашье һаань, тэдэнээ һүүлшынхеэ заһажа бүтээжэ байнад ёһотой.

Республикымнай хэдэн зуугаад жолоошодой дунда шамбай шэираг эхэнэрнүүдшье ёһото һүүрия эзэлдэгынь тон һайшаамаар. Тэдэнэй дэн олоншье бэшэ һаань, зон нүхэдөө, нютаг нугаяа хододоо суурхуулжа ябадаг зарим нэгыень дурдаад абадаг һаа гэһэн хүсэл ажалуудгүй түрэдэг байна. Эдэнэймнай нэгэн мүнөө жэлдэ дахяад «ДТ» тракторааран талын хүрьһэ эбхүүлхэеэ байна. Мүнөө зогсожо байгша тракторайнь хушуун дээрэ ажал хүдэлмэриин гүн дундаһаа энэ эхэнэрэй эсхэжэ оёһон коммунис ажалай ударнигай улаан тугхан, тэрэнине ажалай амжалтада уряалжа байһан юумэдэл, һалхинда далбажа холоһоо үзэгдэнэ.

Хэжэнгын түхэреэнэй эгээл зүүн захадань энэ нютаг оршодог.

1941 он һэн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай эхилһээр таба-зургаан һара шахуу болоно байгаа. Хэжэнгын хэдэн олон нютаг нугануудаар зэлэ татан урагшаа дабхижа ябаһан машина, тракторнуудай абяан аалидаа, түлэг дунд хүүежэ байһан ажал хүдэлмэриин охин бууража, урдаа хараха хүдэр шэираг хүбүүднай баруун зүгые барин мордожо эхилээ һэм шуу. Тала дайдаар үншэрэн үлэһэн трактор, машинануудыень, саашань жолоодохо хүнүүд, хэн үлөө һэм? Ехэнхинь эхэнэрнүүд... Эдир залуухан басагад, хүбүүд!

Тиихэдэ лэ Загаһата, Худан, Чисаана нютагуудай хорёод гаран залуушуул ном дэбтэрнүүдээ һугабшалангхай, Чисаанын МТС-эй конторо соо суглардаг болоо һэн.

Тэдэнэй дунда үндэршэг аад, нариихан бэетэй, елэн хара үһэеэ хахалжа гүрэһэн, хүдэр улаан басаган курсынгаа багшын хэлэһэн үгэ бүхэниие ехэл ханамжатайгаар шагнажа, бэшэжэ абадаг һэн. Энэмнай Дамшаагай Гымаа бэлэй.

Залуухан басаганай нэн түрүүн колесно тракторайнгаа жолоо угзархадань, эмнег моридол заитагашаад, ехэл буруугаар ондоло сондого боложо, булгихадал гэгшэ бэлэй. Теэд хэды тэрэнэй булгяа бухаашье һаань, Гымаа нэгэшье жолоогоо һуладхаагүй.

Байн байн Гымаа басаган аха нүхэдөө дахаһаар колеснодоошье дадажа, хэнһээшье дутуугүй тракторист болоо һэн.

Дайншье дүүрээ һааб даа. Досоошье сэлмээ. Ажал хүдэлмэриин хүндэ хүшэрэй урдаһаа арбан хоёр жэл соо Гымаа басаганай ябажа ябатарнь, лужагануур хүнхиноотэ «ДТ» тракторай жолоошон болгоо бэлэй. Бүхы машинануудай газаахи досоохин саг жэлэй ошохо бүри орёо ондоо болодогыень мэдэжэ ябадаг Дамшаагай Гымаа үдэр һүнигүй шахуу столдо һуужа, номоол дэрлэхэ баатай бологшо һэн.

Мундуу шэнэ машиныгаа орёо оньһыень мэдэжэ абаад байхадаа, Гымаа Цыреновна һара жэлнүүдэй түсэбһөө оройдоошье зүрхэ алдахаяа болижо, жэлһээ жэлдэ тэрэнээ үлүүлэн дүүргэдэг болоо һэн.

«Жэл бүримнай тарян хуряалгын баатар энэ эхэнэр—Дамшаева Гымаа Цыреновна»,—гэһэн гаршаг доро тэрэнэй дүрэ зурагай республикымнай болон аймагайнь газетэнүүд дээгүүр гараад ябахадань, далаяа шахаһан Янжима хүгшэн басагаараа омогорхонгүй, одоо яаба гээшэб!

...Душоод гаран жэлэй саада тээ гүбөө хүндыдэ айл гэр болоһон, эдир залуухан Цыренэй Дамшаа Цыдэбэй Янжима хоёрой хоймороор дүүрэн үхибүүдые тэсэ ядан хүлеэжэ ябаһаниинь хэндэшье гайхалгүй.

Он жэлэй ошоһоор байтар, хэдэн хүүгэдээ тала дайдада табиһан Цэрэнэй Дамшаатанай үшөөл үри хүүгэдые үбэртөө мансылха үйлэ хүбитай байһандань, хүн зон баярладаг бахархадаг байһан юм.

1923 он ябажа байгаа. Эхэ сооһоо байһан бүүбэй—Гымаа зэргэлжэ суг хэбтэһэн Лумаа басагаяа: «Ши түрүүн гара»,—гэжэ захираад, өөрсэ һүүлдэнь гаража, мүнөө Гымаамнай эхир басагадай эгэшэнь боложо түрэһэн намтартай. Ямар ехэ жаргал бэ! Дамшаатанда эрьехэ наранинь одоошье бусажа ерэхэ бэшэ гү?

— Хоёрдохиистнай хүбүүнэй хүйһэ хүндэхэб гэжэ һанажа ехэл баяртай хүлеэжэ байгаалби, теэд баһа басаган байшабал. Зай хайшан гэхэб. Гансал бү шамарлаарайгты. Энэ һүүлшынтнай басаган сула томоншье, хүбүүнһээшье дортохогүй хүн болохо аа гү,—гээд буурал сагаан толгойтой эхир басагадай «эжы» душан жэлэй саада тээ эхэ, эсэгэдэнь эгээл иигэжэ хэлээ һэн. Аяар тиихэдэ энэ хүгшэншье Гымаа Цыреновна тухай алдажа хэлээгүй бэшэ аал.

Үнэхөөрөөл ямаршье хүбүүдһээ дутахагүй шамбай шэираг, ажалша бэрхэ Гымаа Цыреновна тухай хэдэн үгэ би үнэн һайхан сэдьхэлһээ үлхөө боложо һууһандаа баяртайб.

Нээрээшье, илангаяа эхэнэр хүндэ аяар хорин хоёр үбэлнүүдэй янгинама хүйтэн соогуур, гар галдама булад түмэртэй носолдохонь хэды хэсүүб!.. Аяар хорин хоёр зунуудай шатама халуун наран доро «НАТИ», «ДТ»-нүүдэй жолоо угзархадаа хэды шэнээн хүлһэ Дамшаагай Гымаа адхааб?!

Иимэл урма зоригтой ажаллажа ябаһанайнгаа ашаар Загаһатын энэ жолоошон хэдэхэн жэлэй урда тээ түб хото Москвагаа СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэдэ мордоо һэн. Хүдөө ажахын павильон соо ороод ябахадаа, атаархама гоё һайхан, нюдэ амандаашье үзөөгүй машинанууд, тракторнуудые харахалаараа, буряад басаганай гарнууд ээлүүдгүй һарбагад гэхэдэл гэжэ ябаа бэлэй...

— Бишье баһа тэрэл ондо Гымаа Цыреновнатай суг тракторист боложо ажаллаадшье үзөө һэм. Гымаагаашье баһал һайн мэдэхэб даа... Боронёор хэлэхэдэ, ажалшашье, дүй дүршэлтэйшье болоһон механизаторнай гэхэһээ бэшэ үгэ олдохолгүй байна шэнги,—гээд совхозойнь директор Цырен Жамсуевич аятай зохидоор һанан дурдан һуугаа һэн.

Теэд үетэн нүхэдынь Гымаа Цыреновнагаараа омогорхоно яахаб даа. Тэдэнһээ болохо республикымнай ажалшад элдэб маркын бүхы тракторнуудые жолоодожо үзэһэн Гымаа Цыреновнагай ажалайнь габьяа тухай дуулаһаншье, мэдэхэшье болоһоор үнинэй.

Үнгэрһэн 1963 оной зун «Беларусь» трактораар лафеткэ шэрэжэ, тарян ажал дээрэ Гымаа Цыреновна баһал илажа гараа һэн. Гурбан зуун хорин га шэниисэ түсэбэй ёһоор унагааха байһан аад, душэ наһанайнгаа богоһо дээрэ дүрбэн зуун га хиргажа, эхэнэр жолоошоной габьяа хаа хаанагүй суурхаа һэм шуу. Энэ Чисаанын механизатор февраль соо болоһон Коммунис партиимнай Центральна Комитедэй Пленумэй материалнуудтай танилсаад байхадаа, урдаа үшөө шэнэ зорилгонуудые, шэнэ түсэбүүдые табинхай, урагшаал дабхижа ябана бшуу. Энээн тухайнь мэнэ һаяхан тэрэнэй «Буряад үнэн» газетэ дээрэ бүхы эхэнэрнүүдтэ Мартын найманаар хандажа бэшэһэн бэшэг соонь уншахадаа, үнэн зүрхэнһөө баясажа һуугаа бэлэйб.

Ябажа байгаа энэ 1964 ондо Гымаа Цыреновна булад хүлэгөөрөө буряад басагадаа үшөөл суурхуулха аабза гэжэ найдая.

Д-Р. ГОМБОДОРЖИЕВ.

Хоринн аймаг.

ПРИМОРСКО ХИЗААР... инска загаһанай комби... Дурна зүг) түсэбһөө г... дукци ехээр үйлэдбэри... даг юм. Түс комбинад... мэришэд долоон жэлэй ... жэлэй түсэбөөр мүнөө ... далжэ байна. Үбэлэй ... бэйдалдаашье загаһашад ... треска, алгана заг... ехээр барина. Зураг д... бинадай загаһашад бари... һаяа тушаажа байна.

ТАСС-ай фотохр...

УУЛЗАН ХӨӨРЭЛДЭХЭДЭ УРМАТАЙ

1964 ондо ажалай ехэ амжалта туйлахын тулада Улаан-Үдын управлениин Эрхирэгэй совхозой малшад оролдолго гаргана. Һү һааляар эндэхи үүлтэртэ фермынхид түрүү зэргэдэ ябадаг юм. Зураг дээрэ: мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаададаг совхозой һаалишан С. Гураев.

Н. КОЗУЛИНАЙ фото.

Орлигһоо Доодо-Жахнаада, «Коммунизм» колхозой түрүү хонишоной нэгэн Екатерина Мунконовагай отара хүрэтэр ошохо байгааб. Унажа ябаһан хээр зүһэтэй монгол моримни огсом солбоноор урагшаа дабхина.

Үбһэ тээһэн ашаанай машина хажуугаарнин гарашаба. Ямаан һахалтай жолоошонь даллаһаар үнгэршоо. Үнөөхи машина километр тухай газарта ошонгүй һайбада орошобо ха. Жолоошоной бүхы хүсэ шадалаараа оролдобошье, машина унаһан газарһаа гаража шаданагүй. Тэндэ байһан һаалишадай дундаһаа хэншьеб үбһэеэ буулгаха гэжэ дурадхаба.

—Үгы даа, юуншье һаань гаргажа үзэхэбди,—гэжэ ямаан һахалта харюусана.—Үбһэеэ үһа руу юундэ хаяхабибди.

Жолоошон мүльһэеэ сабшажа харгыгаа заһана, тэндэ суглараашад шадал соогоо хамһалсана. Үһа руу жэжэ шулуу, элһэшье адхана. Тэдэнэр иигэжэ нилээд удаан носолдожо, арай шамай тэндэһээ мултарба.

— Манайда орожо дулаасыт,—гэжэ хамһалсаһан һаалишад жолоошые урина.

— Уриһандатнай баяртайбди,—гэжэ жолоошон энеэбхилнэ.—Бидэ үшөө дахин ерэхэ ёһотойбди. Катиин хонид хурьгалжа, үбһэн ехэ хэрэгтэй болоо.

Энэньшье мэдээжэ. Нээрээшье тэдээндэ минута бүхэн үнэтэй байгаа. Юуб гэхэдэ, мүнөө һайба сооһоо гараһан энэ жолоошые харахадаа, үбэлэй сагта үбһэ, тэжээл, малшадай эдеэ хоол зөөхэ гээшэ ямар хүндэ хүшэр бэ гэжэ ойлгохоор байба. Гэбэшье зоримгой хүнүүд иимэ бэрхэшээлһээ айдаггүй.

Тэндэһээ саашаа энэ колхозой түрүү һаалишан Ханда Жалсановна Шобоевагайда айлшалагдаа. Жара гаран наһанай буурал сагаан хүгшэн угтаа һэн.

— Би урдань 20 гаран үнеэ һаадаг һэм,—гэжэ хүгшэн хөөрөөгөө эхилбэ. Мүнөө хүгшэржэл байна хаб, тиибэшье гар хооһон һууха аргамгүй. Мүнөө 16 хайнаг һаанаб.

Ханда Жалсановнагай хөөрөөнһөө иигэжэ тодорбо. Соня басаганиинь хүдөө ажахын институдай экономикын факультедтэ һурана, Аюша үбгэниинь колхоздоо малшанаар ажаллана ха.

—Үнгэрэгшэ жэл 16 хайнаг үнеэдһээ 16 тугал абааб,—гэжэ Ханда Жалсановна үргэлжэлүүлнэ,—10518 килограмм һү һааха түсэбтэй байгаад, 10866-да хүргөөб. Энэ жэлэй январь һарада 466 килограмм һүн һаагдаа.

— Үнинэй һаалишанаар ажаллана гүт?

— Гушаад жэл, колхозой байгуулагдахаһаа хойшо һаалишанаар хүдэлнэб. Долоон жэлэй түсэбэй дүүрэтэр ажаллахаб, саашаа юун болоноб, хаража үзүүжэбди,—гээд хүгшөө даруухан

аар хөөрэнэ.

Ханда Жалсановна намда һайниие хүсөөд, Екатерина Мунконовагай отарын байрые заажа үгөө һэн.

— Үнгэрэгшэ жэл Екатерина Сыреновна колхозойнгоо хонидые үсхэхэ талаар ехэ амжалта туйлаа гэжэ дууласан байгааб. 100 хонин бүриһөө 133 хурьга тэрэ абажа түлжүүлээ. Ахын эрхэ байдалда энэнь ажалай ёһотой баатаршалга болоно бшуу.

Удангүй Екатерина Сыреновна хурьгашан Янчип Мунконов хоёртой ажал дээрэнь уулзагдаа. Тэдэнэр хурьгадаа хүхүүлжэ, хурьгатай хонидоо түсхай клеткэнүүд соо хаана. Хони, хурьгадынь хүшэ шадал һайнтай. Ноябрь, декабрь һарынь хурьгад томо болошоһон. Эндэнь нэгэшье хурьган гарзалаагүй.

Хонишон Мунконова талха тарянай зүйл хонидтоо үгэнэгүй. Гэбэшье тэрэ үбһэнэй хог, зе... лин харшажа, дабһатай ... үһанда шиихаад хонидто ... нид иимэ тэжээл дуратай... тэнхээ тамиршье һайнтай... Наруули дулаан үдэр ... хонидоо заабол бэлшээридэ ...

Екатерина Сыреновнатай ... тухайнь яриидаад баяр м... лэлсээд, Жаханаа голые ... түрүүшүүлтэйнь уулзахаа... һэмди.

Эдэ ажалша бэрхэ, эсэ... мэдэхэгүй эрэлхэг зоригто... тэй танилсаад, ажалай ал... ургэн замаар үнэн сэхэ... Эхэ оронойнгоо баялигые ... ябаһандань урмашан баярла...

Б. ЯБЖ...

ИИМЭЭР ЛЭ ХҮДЭЛХЭ ЁҺОТОЙ

Уужам сагаан Сэлэнгэ нютагай «Темникский» совхоз шэнээр эмхидхэгдэһээр оройдоол жэл тухай боложо байна.

Тиигэбэшье түс совхозой Цайдамай һаалиин фермэ эрхим һайн ажалаараа Хяагтынгаа үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай түрүү фермэнүүдэй нэгэн болонхой.

Эндэ хамта 14 һаалишад 245 үнеэ һаажа байдаг юм. Мартын 15-най мэдээгээр энэ фермынхид жэлэй эхинһээ хойшо 477 центнер һү гүрэндөө тушаагаа гэхэ гү, али нэгэдэхи кварталай түсэб болзорһоонь урид 77 центнерээр үлүүлэн дүүргээд байна.

— Март соо үнеэд улам олон түрэхэнь. Тиихэдээ һүншье бүри ехэ һаагдаха байха. Энэ һарын барагдатар кварталай түсэбһөө гадуур үнөө 130 центнер һү сохом һаахабди. Саашадаашье зунай сагта хүхэ ногооной үедэ һүн яһала гараха юм ааб даа. Байгша ондо бүхыдөө 3000 центнер һү һаажа тушааха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ арга боломжо манда бии,—гэжэ фермые даагша нүхэр Содномов хөөрэнэ.

Үбһэ тэжээлээр тиимэ элбэг бэшэшье һаа, тэрэнээ тон һайнаар буйлуулан шанаржуулжа, шэмэтэй зохид болгоод, малдаа эдюулдэг юм. Һаамхай үнеэдтэ бурдууг, мүн һаагдаһан һүнэйнь литр бүхэндэ 200 грамм талха тарянай зүйл үһанда худхажа, эһээгээд эдюулнэ. Малаа зүбөөр эдеэлүүлжэ, һайнаар харууһалһанай ашаар һаалишад Лидия Мандарнева, Анна Худякова гэгшэд үнеэн бүриһөө үдэрэй 7—8 литр һү һаадаг байна.

— Үнеэдэйнгээ һү шэмые дээшэлүүлхынгээ хажуугаар нарай тугалнуудта уулгагдадаг сэбэр һүнэй гаргашые һайса хороогообди. Тиигэжэ тугалнуудта үдэр бүри 100 литр хүрэтэр искусственна һүн тэжээл буйлуулжа эдюулээд, 120 литр үдхэн һайн һү алманабди. Энээнэй ашаар гүрэндэ һүн ехэ худалдагдана,—гэжэ Содномов саашань хөөрэнэ.

В. Жаркой,

«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Һайн хүн һаруул шарайтай

Нёдондо намар эртүүр колхозой правлени соо ондо оруулха малайнгаа тоо байе абажа, хэды толгой үхэр үбэлжүүлхэб гэжэ хөөрэлдөөн боложо байба. Жэшээнь, Дунда-Хэрээтын фермэдэ гүрэндэ тушааһанай һүүлээр үлэһэн 61 толгой буруудые хаана байлгажа ондо оруулхаб гэжэ хэлсээн болобо.

— Эдэнээ ондо оруулха гэхэдэмнай, дан ахир, хонидой зэргэ, туранхай. Теэд гүрэндэ тушаахадаа баһал эдэнһээ ямар мүртэй бариина гарахаб даа. Юрэдөөл гарзалуулангхаар тушаахал болобо гээшэ бэзэбди,—гэжэ хоёрдохи отделениин ветфельдшер Д. Цыдынов хэлэбэ.

Тэндэ байлсаһан үнинэй малшан Бадмажап Абидуев тодожо абаад:

— Үгы даа, энэ иихэдээ юу хэлэнэ гээшэбта. Тэдэниие тушаахада, амин хайрал. Теэд гүрэндэ, колхоздоншье юун ёһоор олзо орохо юм. Эдэ малаа намда даалгал даа. Ондо оруулжал абаа һаа, ерэхэ хабар, зун, намартаа 350—400 килограмм шэгнүүртэй болгожо, гүрэндөө тушаахадаа, одоол артельдээ бариина асархаб,—гэбэ.

Тиигээд лэ буруудые даажа абаа һэн. Харин мүнөө тэдэ буруудынь ямар аймшагтай мал болоноо гээшэб! Түс бүридөө сүүдхэдээ шэгнүүрээ 850 граммаар нэмээнэ. Энэмнай одоол коммунис ажалай ульгэр жэшээ мүн.

Һаяшаг энэ нютагаар ябахадаа тэрэ эрхим түрүү малшантай уулзаха дурамни яаха аргагүй хүрэбэ. Үглөөдэрынь колхозой буруу харадаг Б. Б. Абидуевай хүдэлмэрилдэг фермэдэ ошобоб. Энэмнай хээрын халуун наранда нилээд шарагдаһан, һаари хүйтэндэ яһала шэрбүүлһэн хүрьһэлиг шарайтай буряад үбгэн. Бадмажап Батуевичые 64 наһатай гэжэ яаншье һанахын аргагүй. Табяадтайл хүн гэхээр. Үсхэн һахалынь елэн хара, гансашье буурал үһэн үгы.

Буруудайнь байра юрэл эгээлэй: хорёо, дал, нэмэри саха, сарай. Хорёо соонь сэбэр, шэбхэ шабааһаниинь һаяхан лэ гаргагдаһан янзатай. газаа поошом шаргада хүллөөтэй морин уяатай. Уужам хорёогой дунда түхеэрэгдэһэн ута хоботые тойроод, улаан, хүа эреэн зүһэтэй бурууд үбһэ эдинэ. Таргалжа мүнсылдэшэнхэй, һэргэлэн, тэршээ мундуунууд, бэе бэеэ олин мүргэлдэжэ байна.

— Намар эдэ бурууд одоол айхаар муунууд байһан юм. Хонхор газарта гэшхэхэдээ гү, али ямар нэгэ юумэнһээ торожо унахадаа, бодожо шададаггүй һэн,—гэжэ Бадмажап үбгэн хөөрэнэ.

— Юундэ иитэрээ тураһан муудаһан байгаа хаб?—гэжэ һураха гэһыем ойлгоһон юумэндэл, тугалшан Абидуев хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Бүхы һаалишадһаа суглараһан, колхознигуудһаа худалдажа абтаһан буруудай эдэш эгээл голодоһон, үлөөдэһэниинь байгаа бшуу. Һэнэгтэйнүүдынь гүрэндэ тушаагаад, бэшыень мал болгохые амяарлаад байхада, эгээн «шаара шабхаруунь» гэтэдэһэн амитад байгаа даа.

— Сагынь һайн байгаа ха юм. Юундэ зун, намартаа тиитэрээ муудаа бурууд юм,—гэжэ асуубаб.

— Һүрэг соо муу, һайн мал яһала олон ябадаг ааб даа. Малшан хүн хадаа энээниие яһала үзэһэн гээшэб. Үлбэр өөдэгүй, жэжэ үхэр хэзээшье һүрэгэй һүүлдэ ябажа, эгээл муу, гэшхэдэһэ эдихэ, эгээл муухай, булангиртай үһыень ууна ха юм. Тиихэдээ хаанаһаа таргалхаб, муудахаһаал бэшэ юумэ эндэ байхагүй! Тиимэһээ малшад һүрэгэйнгөө бүхы малые амяарлуулан бэлшээхэ, амяарайнь адаглан харaха, таниха, муунуудтань түсгаар үбһэ тэжээл үгэжэ, үһалжа байха зэргэтэй,—гэжэ нүхэр Абидуев хэлэнэ.

— Буруудаа яажа хүл дээрэнь гаргаабта?—гээд һонирхобоб.

— Намарай һайн сагта эдэ буруудые даажа абаа ха юмбиб. Нэгэдэхеэр, һэрюу ороһон, хоёрдохёор, малай тэжээлэй элбэгжэһэн саг байгаа. Буруудаа эгээл нарин һайнаар харууһалнабди. Минии хүгшэн Дэдма Доржиева хамһалсаа. Бидэнэр тэдэнээ бүлэг бүлэгөөр илгаад, түд бүридэнь зохисотой тэжээл эдюулжэ захалаабди. Нэгэ бага һэнэгтэйнүүдынь үдэртөө заа зуу адуулаад, хажуугаар, ногоохон үбһэ, хүхэ һолоомо сабшажа эдюулээбди. Бүри үлбэр шадалгүй, туранхайнуудтань ороохо бусалгажа, шүлэтэйхэнөөр тордигдоо, бурдууг уулгагдаа. Тиитээд лэ тэдэмнай һэргэжэ эхилээ. Үһэ зүһэниинь үзүүртэй боложо, нюдэнэйнь гал орожо байхые харахадаш, баһа урматай һэн. Жаахан, оройн хабарай бурууд гээшэш харууһанай хүсөөр мал болодог журамтай юм. Минии абахада, зарим бурууд 50—60 килограммтай байгаа бэлэй,—гэжэ Бадмажап Батуевич хэлээд саашань үргэлжэлүүлнэ:

— Намарнай ута, дулаан байжа ехэ һай хээ. Тэрэгүй һаа, мүн лэ ядалсаха һэмди. Бэрхэмнай—бэрхэдээ. Хамаг юумэн хуу хүнэй һанаашаар болодоггүй. Теэд колхозоймнай ударидагшад эмхидхэлэй талаар ехэ ульгам зон юм. Тэрэгүй һаань, иимэ өөдэгүй амин хайра буруудые даажа абахашьегүй һаабзаб даа. Ниитэ олонойнгоо зөөри гэжэ ойлгоходоо, мүн энэ хэрэгтэ артелиин хүтэлбэрилэгшэд, илангаяа түрүүлэгшэ Нимажаб Юмсунов урагшатай байха, туһалха гэжэ һанахадаал, иимэ харюусалга улаан нюур дээрээ даажа абааб бшууб,—гэнэ.

Энэ хамтын оролдолгын—малшанай, мэргэжэлтэдэй, хүтэлбэрилшэдэй булта ниитэ зоной, гүрэнэй зөөридэ эзэн ёһоор хандадагай гэршэ харагты—тобир тарган, дошхон, зэрлиг бурууд хорёо соогуур бэе бэеэ олилдон, тантаршаан дэбхэрэлдэн байнал. Энэ мэтээр түрүүшын ногоо хазаад, эдэ бурууд зун, намартаа таргалхадаа, нээрээл гүрэндэ тушааха сагтаа... һара болоходо, 300—400 грамм дараха даа. Юрэ... хозник, урагшаа һанаатай... жап Абидуевай үнэн сэх... ниитэ олоной хэрэгэй түлөө... харал оролдолго гаргаһан... далынь хэды ашагтай, хэ... дүн ехэтэй гээшэб! Ажахы... дэ хүн бүхэнэй иигэжэ, һа... хан сагаан сэдьхэлһээ зо... туһада хүдэлмэрилдэг һаа... тын зөөри ямар түргэнөө... шэнээн өөдөө үргэгдэхэ, ... ехээр хүгжэн һалбарха һ...

Энээн тухай Бадмажаб... вичтай хөөрэлдэхэдэм, ... хэлээ:

— Муугаа нюугаад юу ... даа. Нээрээшье юумэ ойл... гэхэ гү, али ушар ёһо м... гүй колхознигууд бии. Кол... гоо зөөриие бидэнэй өөһэ... зөөри гэжэ һанадаггүй лэ... жа дээһэн, хазаар мэшэ... лээд, шүрэб болты хүрэ... най бидэнэй, өөһэдымнай... хүн бүхэнэй һанадаг һаа, ... домнай хэды ехэ алмалта... болохо байгааб. Зариман ... юумэндэ бододоггүй, «жэ... жо, ганса нэгэн сагаанай... гэжэ һанадаг. Теэд солхоо... шэ ганса сагаанһаа сүт... харин зүүн түхэригые га... гаанаар үрижэ һалгаажа... лохо ха юм. Колхозойнго... бүхы юумэндэ эзэн ёһоор ... ха, ниитынтээ зөөриие ... гэжэ һайн һайхан сэдьхэл... домжолхо гээшэ хүн ... һэшхэлэй хэрэг.

Иимэ арюун сэдьхэл бо... иимэ үндэр мэдэрэлтэй хү... тэ зонойнгоо даалгаһан ... урдалангүй, хамтын хэрэ... жалта туйлангүй яаха ... Иигэжэ Мухар-Шэбэрэй ү... риин управлениин Ба... «Дружба» колхозой юрын ... Бадмажаб Батуевич Абидуев... хэлэй һайн һайхан эрмэл... хагүй ехэ тэгүүлэл, арюу... хан ажалай жэшээ харууж... юм. «Һайн хүн һаруул ша... тай» гэжэ буряад зон хэ... шуу. Энэ тон зүб лэ даа.

Г. ЧИМИТ...

ЗУРАГЛ...

СҮЛ ГУБИИН ЭЗЭН

Хэзээ, хаана, ямар орондо юрын лэ хонишон хүн иимэ үндэр нэрэ хүндэдэ хүртэгшэ һэм? Харин Бухарын областиин «Актау» колхозой гэшүүн Джабай абын хүндэлэлдэ зорюулагдан бронзо дүрэ табигдаба. Социалис Ажалай хоёр дахин Герой болоһон Джабай Балимановай дүрэнь Кызылкумай сүл губиин тэг дундa табигданхай.

Сүл губиин эзэн хүнэй эршэ харасань элһэтэ дайда руу шэглэнхэй. Эндэ тэрэнэй 75 жэл үнгэрөө. Греци, Австрали, Бельги, Дани гүрэнүүдэй эзэлдэг талмайн шэнээн энэ ехэ хизаарта Балимановай нэрые ехэ хүндэтэйгөөр нэрлэдэг юм. Энэ хүн каракуль хони үсхэбэрилхэ талаар ехэ габьяатай.

Кызылкумда үбэлынь ехэ шэрүүн, хүйтэн байдаг. Хүсэтэ һалхин губиин элһэ хиидхүүлэн, хубсаһа хунар һэтэ үлеэжэрхидэг. Зундаа яаха аргагүй халуун болодог. Харин эндэ үбэлэйшье янгинама хүйтэндэшье, зунай аяма халуундашье ажалай охин замхадаггүй. Тиинишьегүй яахаб. Кызылкум гээшэмнай Советскэ Союзай каракуль хони үсхэбэрилэгшэдэй түб ха юм.

Сүл губида колхоз, совхозуудай отара харууһалжа байһан хүн хэды ехэ баатаршалга гарганаб даа. Айл зонһоо холо газарта байрлаһан энэ хүн шэрүүн байгаалитай зоримгойгоор тэмсэн хүдэлдэг, зэрлиг ан арьяатантайшье нэгэнтэ бэшэ уулзадаг лэ. Тиигэбэшье, яагаал һаа мал һүрэгэйнгөө тоо толгойе олошоруулхамнии ааб гэжэ хододоо оролдожо ябадаг шуу. Каракуль хони үсхэбэрилэгшэдэй дунда дүршэл шадабаряараа шалгарһан Джабай Балимановай нэрые Кызылкумаархин хамагһаа түрүүн нэрлэхэ байха.

ТАЛЫН НЮУСА

Хэзээ заяанһаа хойшо хүн түрэлтэн хони үсхэбэрилжэ байдаг гэжэ мэдээжэ.

Балимановтанай бүлын уг үгсаань аяар холоһоо эхилдэг. «Теэд тэрэнэй элинсэг хулинсагай нэгэниинишье Джабай-аба мэтээр суута ажалаараа шалгараагүй юм» гэжэ нүхэдынь хөөрэдэг.

Актау һуурин... Кызылкумэй энэ бүтүү бүглүү газарта Джабай Балиманов ехэ дуратай юм. Тэрэнэй бүлэ эндэ ажаһуудаг.

Джабай-абатай манай уулзахада үбэлэй наран хадын саагуур хоргодонхой байгаа. 75 наһа гүйсөө, хангагданги һайн байдалтай болоо, бүгэдэ шамайе хүндэлнэ... Үшөө юун хэрэгтэйб даа. Теэд үнинэй хонишоной сэдьхэл һанаань урдынхидаал мэтэ колхозой отарануудай нүүжэ ошоһон газар татажал байдаг.

— Каракуль хонидые бэлшээхэ һайн газар шэлэжэ олохын тула ехэхэн дүй дүршэл хэрэгтэй. Ушарынь гэхэдэ, тиимэ газар гэнтэ бии болошодоггүй. Тиимэһээ залуушуулай хойноһоо харалсажа байдагби даа,—гээд Джабай-аба хөөрэнэ.

Өөрынгөө ажал тухай ехэ сэдьхэлээ хүдэлгэн хөөрэнэ. Үнгэрһэн сагайнгаа юумэнүүдые һанаандаа оруулан, суута хонишон иигэжэ хөөрэбэ:

—Һанахада, сүл губи нэгэн адли шэнги аад, тэндэхи ажабайдал тад ондоо юм. Зайн гал, радио, автомобиль, самолёт, вертолёт гээшэ бидэ хонишодой таһаршагүй хүби болонхой. Мэнэ һая хүрэтэр таяг тулгуур гээшэмнай хонишодой һанаха байха зэр зэмсэг байгаа. Харин мүнөө таягаараа бэшэ, харин ухаан бодолоороо хүн хүсэтэй ха юм. Тала дайда гээшэмнай ном мэтэ, олон һургаал тэндэнь бэшээтэй байха. Тиимэһээ һайн хонишон болохо гээ һаа, тала дайдын нюусые һайнаар мэдэхэ хэрэгтэй.

СУУТА ХОНИШОНОЙ ХЭРЭГ ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛЭГШЭД

Олон һүрэг хонид урдуурнай үнгэрбэ. Залуухан хүбүүн тэрэ һүрэгые шэнэ бэлшээри тээшэ туужа ябаба.

— Минии хүбүүн Жакыслык гээшэ,—гэжэ Джабай-аба маниие тэрээнтэй танилсуулба. Манай уг үргэлжэлүүлһэн хүн. Бү мүнөөшье хүрэтэрөө залуушуулда атаархадагби. Эдэнэрнии эрдэм һургуулида һураа ха юм. Намда адли сүл губиин нюусые һайса мэдээд ябахада үшөө багал байна. Тэрэнэй хайрсаг харагтылши, тэндэнь номууд. Хүдөө ажахын институдта орохо гэжэ бэлдэжэ байнхай.

Жакыслыктай хөөрэлдэбэбди. Нёдондо жэлдэ һургуулиа дүүргээд, институдта ороогүй. Эсэгэдээ туһалха, тэрэнэй дүршэл халан абаха гэжэ шиидэһэн байгаа. Энэнь институдта һурахадань нилээд туһалха байха. Хада уулатай бэлшээридэ гарахынгаа урда тээ энэ хүбүүн партиин гэшүүн болоо. Энэнь ехэ харюусалгатай.

Коммунистын үндэр нэрэ зэргэ абажа ябахань үдышэг бэшэ гү гэһэн бодол манда түрэнэ. Тэрэ хориншье наһа хүрөөгүй ха юм.

—Абаяал һажааһан хүбүүн даа,—гэжэ колхозойхидынь хэлсэдэг. Эрхим хонишон. 650 толгой хони тэрээндэ колхоз даалгаа. Мүнөө тэрэнь бүри олон болоо. Балимановай хүбүүн совет эрдэм, наукын шэнэ шэнэ туйлалтануудые хэрэглэжэ, зуун эхэ хонин бүриһөө 170 хурьга абажа шадаа. Энээндэнь үнинэй зарим хонишодой атаархамаар.

— Бибикатчан гэжэ ехэ басагамни һаяар түрэл нютагтаа бусажа ерэхэнь,—гээд Джабай-аба хөөрэнэ.—Ташкентын багшанарай институдай дүрбэдэхи курсда һурадаг. Юун гэжэ хэлэлтэйб? Сүл губидашье багша хүн ехэл хэрэгтэй бшуу.

Балимановай хоёр бага хүбүүд һургуулида һурана. Тэдэнэй хэд юуд болохо байһыень таахань бэрхэтэй. Үнинэй хонишоной суута хэрэгые үргэлжэлүүлхэ хүнүүд лэ ургажа байна гэжэ хэлэхэдэ болохо: «бронзо бюст табиха газар сүл губида яһала бии даа. Иимэ үндэр нэрэ хүндэдэ хүртэмөөр хүнүүд бүришье олон даа»,—гэжэ Джабай-аба хэлээ бэлэй.

Г. КИРХАДЖИ, Н. МОИСЕЕВ.

(ТАСС-ай корр.)

Актау, Кызылкум.

Кара-Тау гэжэ ... шуу газарта бари... байһан Головной ... эй хаалта барижа ... гэсхэбэ. Энэ хаалта ... дабхар гэрэй ... үндэр, нэгэ километр ... үлүү ута юм. ... үедэ энэ даамба... тонно хабтатай... хүшажа байна. ... дээрэ: бетоноор ... хын түлөө бэлэд... хүдэлмэри ябуула... байна.

ТАСС-ай фотохр...

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1964 оной мартын 19.

АХЫН БОЛЬНИЦЫН АЖАБАЙДАЛҺАА

АХАЛАГША ВРАЧ

...ургу ии дүүргэмсээрээ, за... врач Мария Сындеева Аха ...та хүдэлхээ ерээ һэн... ...гаһаарнь хэды һонирхолтой, ...маар шье ушарнууд то...о гээшэб. Али нэгэн үб... малшанда түрүүшын ту... үзүүлхын тулада хурдан ...го.. мүрэнүүдые хэды да... һэталжа гарааб, хэдын таша... таргыгаар хэды зуун модо ...лааб, хэды дахин саһа шуур... хура бороондо орооб—юра... бултыень бүридхэжэ үзэхэ ...һаа, гайтайхан лэ данса ...хэ байха. «Үбшэн хүниие Орлик ерүүлжэ зобоонхаар ...ошожо үзөөд, туһаламжа ...һаа дээрэ», «эмээл мо... дээрэ яажа тэсэхэб даа» гэ... врачай нэгэнтэ бэшэ хэлэжэ ...ынь дуулаа һэнби. ...шээнь, 1960 ондо һэн ха ...Үдэшэ оройшог болоһон

хойно Хүүргэ тосхонһоо айхабтар мэгдүү дохёо дуулгаба:

—Дэбидэ ажаһуудаг Д. гэдэг һаалишан гэнтэ хүндөөр үбшэлөө. Яаралтай түргэнөөр хүрэжэ ерыт!

Тиихэдэнь Мария Дубжировна дары саг соо түхеэрэн гаража, тэрэ һаалишанай ами наһыень абараа юм.

Тэрэ һүниндөө тогтон торонгүй Орлигоо бусажа ерэбэншье, баһал яаралай хэрэгээр «Улаан Аха» колхоз ошоо һэн. Эмээл морёор, үглөөгүүр болотор махалган! Хэдэн үндэр хүтэл дабаануудые дабалган!

Теэд иимэрхүү хүлеэгдээгүй ушарнууд ходоодоо шахуу гаража байдаг.

Үбшэнтэн һүүлээрнь эмшэн Сындеевае ямар урин дулаан үгөөр магтан дурдажа байдаг бэ! «Коммунизм» колхозой гэшүүн Иосиф Хумаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Сэнгэ Унжуев, лесник Даша Цыренов, Кировэй нэрэмжэтэ колхозһоо Намсарай Жужаев, багша Татьяна Дамбаева болон бусад мүнөөшье «ахамад» доктороо магтажа ханадаггүй, ошоһон ерэһэн уладаар амар мэндээ айладхажал байдаг.

Иигэжэ хүн зонойнгоо дунда хүндэтэй болоһон, ажалша мэргэн Мария Дубжировна аймагай Соведэй депутат болохо золтой байба.

Мүнөө тэрэ найдамтай туһалагшадтай болонхой. Нютагайнь басагад Вера Дарбакова, Лидия Нехланова гэгшэд эмнэлгын институт дүүргэжэ ерээд, Мария Дубжировнатай сугтаа хүдэлжэ байна.

ГАНСАХАН НЕДЕЛИ СОО

...Үнгэрөөшэ нэгэ недели соо больницын мэргэжэлтэд юу бүтээбэб? Далаад модоной газарта оршодог Боксон, Сорок, Алаг Шулуун, мүн Шарза, Шаснуур, Хужар ошожо, үбшэнһөө һэргылхэ болон эмнэлгын хүдэлмэри ябуулаа. 500-гаад модо газар гаталаа. Тиихэдээ педиатр, стамотолог, терапевт, фтизиаторнууд суг хамта ябажа, хүн зондо туһаламжа үзүүлээ. Мүн хэдэн хүнүүдтэ операцишье хэгдээ, олохон хөөрэлдөөнүүдшье үнгэргэгдөө. Һүүлээрнь улад зон эмшэдтээ баясхалан хүргөө.

ОПЕРАЦИДА ОРОБОШЬЕ...

Һүүлэй хэдэн жэлэй турша дотор олохон хүнүүдтэ операци хэгдээ. Һүүлээрнь бэеэ муудаһан ушар үзэгдөөгүй. Жэшээнь, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой малшан Василий Никифоров, финансова таһагай хүдэлмэрилэгшэ Доржо Данцаранов, комхозой хүдэлмэришэн Балдан-Гомбо Хайдаков, ветеринар Иосиф Ивановто операци хэгдэһэн байгаа юм. Тэдэнэр мүнөө ямаршьегүй һайнууд амжалтатай һайнаар ажаллажа байһаар. Василий Никифоров һанамжа, дурадхалнуудай дэбтэр соо иигээд бэшэнхэй: «үбшэнтэндэ хайхарамжа оролдосо ехэтэйгээр хандаһанайнь түлөө больницын бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэнэб». Һаяхан тэрээнтэй уулзахадамнай: «Бэемни эрхим һайн. Операцида ороһондоо зааш ядалсаагүйб. Мария Дубжировнада ехэ баяртайб. Иигээд лэ хаанашье хүдэлхөөр бэлэнби: эгээ холыншье гүүртэдэ ошожо мал харахадам өөрэгүй»,—гэбэ гээд ехэл хүхюутэйгээр хөөрэжэ байгаа һэн.

ИЛДАМХАН СЕСТРАНУУД

Эмнэлгын олонхи дунда мэргэжэлтэниие сестранууд гээд дэмы нэрлэдэггүй. Тэдэнэр үбшэлһэн хүнүүдтэ үнэхөөрөө эгэшэ дүүһээньшье үлүүгээр туһалдаг бшуу. Үбшэнтэнэй баярлажа байгаа һаань, адли баярлалдажа, үлэ мэдэгшье һанаа үнөөндэ дарагдаа һаань, зориг бадаруулан хөөрэлдэжэ байхал. Үбшэнтэнэй эдэгэжэ гарахадань хэнһээшье ехээр сэдьхэлээ ханан баясаха. Имэл хаям даа сестранууд гээшэмнай.

Дурсагдаһан больницада Улаан-Үдын медучилищи дүүргэһэн залуухан басагад хүдэлдэг. Эгээл дүй дүршэлтэйнь—Валентина Демина гээшэ ха. Алтан дэлхэй дээрэ анха түрэгшэдые альган дээрээ үгтажа абаха, операциин үедэ врачта туһалха, хүндэ үбшэнтэниие һахиха гэхэ мэтэ эгээл тэрэ Валентинада даалгагдана. Мүн Т. Сахаровская, Е. Марзаева гэгшэд һайнаар хүдэлдэг.

Гадна эрхим санитарка Дулма Сонопоевае дурдангүй яажа болохоб. Энэмнай үбшэнтэниие аргагүй оролдосотойгоор харууһалдаг, палатанууд соо хододоо арюун сэбэр, аятай зохид байлгадаг.

ТОГООШОДЫНЬ

Эмнүүлжэ байһан гү, али операци хүүлһэн хүнүүдые амтатай һайнаар хооллуулха ёһотой бэзэ даа. Эндэ тогоошодой баһал «шиидхэхы» үүргэ балшыса гараад ерэнэ хаям. Үнинэй тогоошон Дулма Манханова ехэл суурхадаг. Тэрээнэй буйлуулжа бэлдэһэн мяхан, шанаһан сайшье хододоо амтатай байдаг гээд үбшэнтэн омогорходог. Зөөглөжэ һурашаһан зутараан, саламадшье үбшэнтэнэй гуйлтаар мэнэ бэлдэгдээд лэ үгтэдэг. «Ехэнхидээ үбшэнтэнэй дурлаһан, захиһан блюдануудые бэлдэдэгби»,—гээд Дулма хөөрэдэг. Теэд тогоошодынь үнэхөөрөөшье үбшэнтэнэй ая соо байхын хойноһоо оролдожо байдаг лэ.

Аяар холын Ахын аймагай Орлигой больницынхид иигэжэ хүн зонойнгоо элүүр энхые сахина.

Д. Очиров.

Орлик.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Больницын главна врач М. Д. Сындеева. 2. Шүдэнэй врач Л. А. Нехланова үбшэнтэниие аргалжа байна. 3. Больницын барилганууд.

Д. Дугаровай фотонууд.

Ажалшадай бэшэгүүдһээ

ХҮН ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

...гы годирно. Ялхи яамашье ...бортэй. «Закаменск—Джида» ...тай автобус ондоо сондоо ...һууһан, байһаншье хүнүүд ...ехээр һэжүүлхэдээ хэншьеб ...:

— Энэ харгыгаа заһахаяа ядаг ...шэб?

— Харёо, хари. Автобусыньшье ...—гээд нүгөөдэ хэниишьеб ...

...рхүү хөөрэлдөө би яһалал ...һан байнаб. Автобусой жолоо... үнинэй хүдэлнэб. Үдэр бүри ...зониие һуулганхай машина ...ожо ябахадаа, харюусалгатай, ...ой ажал, уялгаяа мартангүй, ...дые саг соонь һанаһан га... ...ь абаашаха гэжэ оролдохош. ...жирнуудни муу ябаһай, даара... ...улиһай гэжэ һанаха жолоо... ...й ушархагүйт. Тиибэ яабашье ...й гэхэ гү, али ондоошье ху... ...й гэмээр, илангаяа үбэлэй ...холын харгыда ябаһан улад ...үе соо даарадаг. Энээн тушаа ...үгэ хэлэлтэй.

...май Закаменскын «АТК-4» гэ... ...предприятида 30 гаран автобус ...м. Үнэндөө 10 гаран маршру... 25—26 автобус ябана. Зака... ...городһоо эхилээд, Утаата, ...й нютаг, Зэдэ, Борьёо хүрэтэр ...бди. Мүн город соогуурнайшье ...олон автобус гүйлдэдэг.

«...АЗ-652» маркын автобусые ...шье жолоошод, мэргэжэлтэд ...мүн юрын зон магтадаг юм. ...б гэхэдэ, энэ автобус гэрэл... ...улаахан. Үбэлэй сагта тус... ...дулаасуулдаг түхеэрэлгэтэй. ...«АТК-4» предприятида (на...гынь Киреев, парткомойнь ...тарь Ладышов) 4 иимэ автобус ...Тиибэшье эдэ автобусууд го... ...согуураал ябадаг. Саашаа ху... ...таг гарана аабы гэхэдэ—үгы.

«ПАЗ-651» маркын автобус гансал хүдөөгөөр ябадаг, тиибэшье хүйтэн, уйтаншье юм. Машина соо хүн олооролоо орон гэхэдээ, жолоошон дээрэ унашан алдатараа түлхисэлдэхэ, жолоошониие амяарлаһан тулга-халхабшын үгы һэн хойно яахабши. Ехэл таарвугүй байха даа. Энээгээр юу хэлэхээ һананабши гэхэдэ «ПАЗ-652» маркын автобусуудые хүдөө нютагуудаар ябуулаа һаа ямар һайн һэм.

Автобусуудые хүлеэдэг газарнууд тухай хэдэн үгэ. Хүн зон жэлэй дүрбэн сагта (саһа, бороотойшье үдэр) автобус хүлеэнэ. Теэд Цахирта будкануудай үгы дээрэһээ хүнүүд сагаан талада зогсохо баатай болоно. Дүтэлүүр, «Победа» колхоздо мүн лэ будкануудые бариха шухала гэжэ һанагдана.

«Закаменск—Баян гол» гээд хоёр автобус ябана. Теэд Сагаан-Морин нютаг тээшэ нэгэшье автобус ябанагүй. «Сагаан-Мориндо юундэ автобус ерэнэгүйб?»— гэжэ олон хүнүүдэй хэлэхые дуулааб. Баян голой автобус Борто дээгүүр гаража ошодог. Сагаан-Морин Бортоһоо арбан долоо модоной газарта оршоно. Үгайдхадаа неделидээ хоёр дахин гү, али үгышье һаа, Баян голой автобус Сагаан-Мориноор тойрожо ерэдэг болоо һаа, хүн зондо угаа таарамжатай байха һэн. Сагаан-Мориндо 100 гаран шахуу үрхэтэ айл бии, үдэр бүри хүн зон ябалгатай байдаг ха юм.

Энэ минии һанамжые манай олон жолоошодшье дэмжэхэ байха. Манай предприятиин хүтэлбэрилэгшэд энээн тухай мэдэнэ, тиибэшье хэмжээ абаагүй байһаар.

Вл. Русанов,
Закаменскын «АТК-4» предприятиин автобусой жолоошон.

Худалдаа наймаанай эмхинүүдтэ юун хэгдэнэб?

Ороной экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ совет худалдаа наймаан ехэхэн үүргэ дүүргэнэ.

Мүн эд бараанай эрьесын дээшэлһэнэй, худалдаа наймаа һайжаруулһанай эсэстэ ажалшадай урма зориг улам ехээр бадардаг, ажалай бүтээсэшье дээшэлдэг байна бшуу.

Манай Буряад орон дотор эд бараанай эрьесэ үнгэрөөшэ табан жэлэй турша дотор 29 процентээр ургаһан байна. Энэ талаар Яруунын, Зэдын болон Мухар-Шэбэрэй райпотребсоюзууд эрхимлэжэ гараа.

Эд бараансье мүнөө олон янзын болоо. Культурно-ажаһуудалай бараануудые хүн зон илангаяа ехээр худалдан абана. Жэшээнь, 1958 ондо 4643 радиоприемник болон радиолο худалдажа абаһан байбал, 1963 ондо 6624-ые абаа. Хүнгэн автомашина 38 худалдагдаа һаа, үнгэрөөшэ жэлдэ 68 наймаалагдаа. Анха огто үгы тооной байһан телевизор, угаалгын машина, электрохолодильник, электропылесос гэхэ мэтын эд бараануудые хүдөөгэй ажалшад элбэг олоор абадаг болонхой. Гансахан үнгэрөөшэ жэлэй турша дотор хүдөөгэйхидтэ 648 телевизор, 1671 угаалгын машина, 160 холодильник наймаалагдаа.

Энэмнай хүдөө нютагуудайхидай ажана тэниглэн ажабайдалай улам һайжарһаниие гэршэлжэ үгэнэ.

Тэрэшэлэн худалдаа наймаанай культурые дээшэлүүлхэ тушаа ехэ анхарал табигдана. Эд бараанайнгаа түлөө бүхы бригадаараа харюусаха арга 287 магазинуудта нэбтэрүүлэгдээ. Иимэ арга хэрэглэһэн магазинда ленточнэ график табигдадаг, наймаалагшадынь амаралтын үдэргүйгөөр, үдын хоолдо забһар хэнгүйгөөр хүдэлдэг. Энээнэй аша туһаар хүн зон үлэмжэ һайнаар хангагдадаг, эд бараанай эрьесэшье дээшэлдэг байна.

Тэрэшэлэн өөрөө өөрыгөө хангаха онол арга нэбтэрүүлһэнэй аша туһаар магазинда орохо... дуратай эд бараагаа шэлэн абана. Иимэ аргаар 64 магазинууднай хүдэлнэ. Худалдаа наймаанай олохон эмхинүүд тусхай мэргэжэжэ байнхай. Жэшээнь, «Эд бүд», «оёмол хубсаһан» гэхэ мэтын шэнэ гаршагуудтай магазинуудай олошоржо байһаниие хүн бүхэн харана ёһотой.

Республика доторнай 91 автолавка хүдэлнэ. Тэдэнэр үргэн хэрэгсэлэй эд бараа наймаалхаһаа гадна, түбэй тосхонуудһаа холо ажаһуугшадай захилнуудые суглуулжа абадаг, эрилтэ гүйлтыень хангадаг. Жэшээлхэдэ, радио-культтоварнуудые, оёмол хубсаһа, модельнэ гутал гэхэ мэтые малшадта абаашажа үгэдэг.

Худалдаа наймаанай материально-техническэ бааза һайжаруулха талаар бодото хэмжээнүүд абтана. Жэшээнь, худалдаа наймаанай шэнэ шэнэ түхеэрэлгэнүүд Ленинградай, Горькиин, Пензын областьнуудһаа нилээд олоор асарагдаа.

Дурсагдаһан түрүү шэнэ онол арганууды нэбтэрүүлхэ тушаа Кабанскын, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй аймагай коопераиорнууд яһала ехэ юумэ хээ. Гэбэшье Баргажанай, Түнхэнэй аймагуудта мүртэй юумэ хэгдэнэгүй.

Һүүлэй үедэ хүдөө ажахын продуктнуудые бэлдэлгэ нилээд ургаа. Тус хүдэлмэриин хэмжээ үнгэрһэн табан жэлэй турша дотор 81 процентээр ехэ болоо. Жэшээнь, нооһон 1958 ондо 3764 тонно бэлдэгдэһэн байгаа һаа, 1963 ондо 4735 тонноДо хүрэһэн.

Гэбэшье олохон кооперативна эмхинүүд колхознигуудта болон совхозой хүдэлмэришэдтэ бии байгаа хүдөө ажахын үлүү продуктнуудые ёһоор суглуулнагүй, һамар, һархяаг, үлир жэмэс гэхэ мэтые тон дутамагаар бэлдүүлнэ. Мүн һүүлэй жэлнүүдтэ хэрмэ, ондатра агналга доошоо оронхой.

Табан жэлэй турша дотор эд хэрэглэгшэдэй коопераци капитальна барилгада 8.892 мянган түхэриг һомолжо гаргашалаа. Жэшээнь, Кабанск, Бэшүүр тосхонуудта универсальна магазинай хоёр дабхар гэрнүүд баригдаа. Мүн шэнэ шэнэ магазин, столовонууд Мухар-Шэбэрэй, Баргажанай, Яруунын, Захааминай аймагуудта бодхоогдоһон байха. Хилээмэ баридаг оньһожоруулагдаһан гэрнүүд Нарһата, Хори, Баргажан, Нижне-Ангарск, Хэрэн, Аршаан тосхонуудта баригдаа.

Олохон кооперативууднай өөһэдөө алкогольгүй ундэ, кондитерска зүйл, мороженэ гэхэ мэтые хэдэг болоо. Баунтынхид өөһэдөө колбаса хэжэ худалдана.

1963 ондо Буркоопсоюзай системэ бүхы дээрээ олзо оруулха түсэбөө дүүргээд, гүрэнэй бюджедтэ подоходно налогһоо 100 мянга гаран түхэриг үлүү оруулһан байна. Нэгэшье кооператив, райпотребсоюз гарза гайда ороогүй.

Гэбэшье эд бараанда эзэн бусаар хандаха, мяха, загаһа, хартаабха, овощ гэхэ мэтые гутааха баримтанууд үзэгдэнэ. Жэшээнь, 1963 ондо Хэжэнгын совхозрабкооп аяар хоёр тонно мяха гутаагаад хаяһан байна. Буркоопсбытсекци, Сэлэнгын райпотребсоюз болон Советскэ райПО ехэ хэмжээнэй мяха тон үнэгүй сэнгээр худалдаа.

Эд бараанай түлөө кооператор бүхэнэй харюусалгые эрид дээшэлүүлхэ шухала.

1964—1965 онуудай туршада өөрын мүнгэ зөөреэр 60 магазин, 8 столово, хилээмэнэй 8 пекарни бариха, складуудые үргэдхэхэ байнабди. Гадна дурсагдаһан хоёр жэл соо өөрөө өөрыгөө хангаха 55 магазин, 70 магазин, 7 столово нээгдэхэ.

Мэргэжэлтэдые бэлэдхэхэ тушаа мүн лэ ехэ анхарал табигдана.

Мүнөө болон хойто жэл кооперативна техникумые очноор 300 хүн, заочноор 630 хүн— бухгалтернууд, товароведүүд, түсэблэгшэд—дүүргэхэ: 1600 наймаалагшад, 300 тогоошод, 290 пекарьнууд, 180 тоо бүридхэгшэд бэлдэгдэхэ.

Буркоопсоюзай системэ розничнэ эд бараанайнгаа эрьесын түсэбые январь, февраль соо 104.4 процент дүүргээ. Энэ хоёр һарын турша дотор хүдөөгэй ажалшадта түсэбһөө гадуур 722 мянган түхэригэй бараан худалдагдаа. Тарбагатайн, Мухар-Шэбэрэй, Хяагтын райпотребсоюзууд илангаяа һайнаар хүдэлөө. Энэ хоёрхон һара соо 5 магазин, хилээмэнэй 1 пекарни, 1 склад шэнээр баригдаба. Мухар-Шэбэртэ универмагай хоёр дабхар гэр ашаглалгада оруутай байна.

Худалдаа наймаанай шэнэ предприятинуудые барилгада зарим парткомууд болон гүйсэдкомууд яһала ехэ анхарал табина. Жэшээнь, байгша ондо колхозуудай мүнгэ зөөреэр 5 магазин, совхозуудай хүсөөр 3 магазин, 1 столово барюулха тухай Мухар-Шэбэрэй хүдөөгэй үйлэдбэриин партком болон аймсоведэй гүйсэдком тусхай шиидхэбэри баталан абаа юм. Энэнь бусад партком болон аймгүйсэдкомуудта үльгэр жэшээ боломоор.

Мүнөө хабарай тарилгын үедэ кооператорнуудай улам шударгыгаар хүдэлхэ бэзэ даа.

Иигэжэ республикымнай худалдаа наймаанай эмхинүүд хүдэлнэ, арад зонойнгоо эрилтэ хангана.

С. Баторов,
Буркоопсоюзай правлениин түрүүлэгшын орлогшо.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЭРХИМЭЙ ЭРХИМҮҮД

Кубада дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ ажалшад улам олооро хабаадалсадаг болојо байнхай. Промышленностиин болон хүдөө ажахын түрүүшүүлэй национальна нэгэдэхи съезд Гаванада мартын 5-да нээгдэһэн юм. Өөһэдынгөө туйлаһан амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгэхэеэ, дүй дүршэлөө халан абалсахаяа оронгой 700 гаран эрхим ажалшад ниислэл хотодоо ерэһэн байгаа.

Сүлөөтэ арал дээрэ ажалай баатарнууд олон, тэдэниие хүнүүд һайнаар мэдэдэг. Эдэмнай хэд гээшэб? Барилгашан Франсиско Франдерс, хүдэлмэришэн Педро Перес Бета, хүдөө ажахын хүдэлмэришэд Хусто Гутьерес, Рейнальдо Кастро болон бусад олон хүнүүд гээшэл.

Саахарай улһа сабшадаг түрүү хүдэлмэришэн Рейнальдо Кастро тухай очерк «Нотисиас де Ой» гэжэ газетэ бэшэһэн байна. Энэ хүн саахарай улһа хураадаг баатар, нормоёо гурба дахин үлүүлэн дүүргэдэг юм. «Энрике Нода» гэжэ нэгэдэл Рейнальдын дүй дүршэл хэрэглээд, ажахынгаа абадаг ашаг олзые нилээд ехэ болгоо.

Энэ хүн тухай һаяшаг Фидель Кастро иигэжэ хэлээ һэн: «Энэ хүниие харахадаа, ерээдүйн хүниие харанаб гэжэ һананаб. 30—40 жэлэй үнгэрөөд байхада бүхы хүнүүд иимэрхүү болохо ха».

В. МАШКИН,
АПН-эй корр.

Гавана.

«КВАЗИЦЕРАМ» — БАРИЛГЫН ШЭНЭ МАТЕРИАЛ

ВАРШАВА, (АПН—Арпресс). Шэлэй ба керамикын Польшын институт «квазицерам» гэжэ барилгын материал бүтээхэ технологи зохёоһон байна. Энэ хадаа шэнэ бодос, хатуу бүхөөрөө буладһаашье муу бэшэ. Барилгын шэнэ материал түмэр замай шпала, палааха, хана, хушалтын материал, изоляторнуудые хэхэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

«ЭПОС-1»—«ДИНАСТИИН» ҮНДЭҺЭ ҺУУРИ ТАБИГША

ПРАГА. (АПН—Прагопресс). Тоо бодолгын машинануудые зохёодог Прагын институтда «Эпос-1» гэжэ электронно-тоо бодолгын машина туршагдаба. Чехословакиин кибернетигүүдэй зохёоһон энэ машина һайн байһанаа харуулаа. Тус машина секундэ соо 17 мянга шахуу элдэб хүдэлмэри хэдэг байха юм.

Энэ машина нэгэ доро олон тоонуудые бодохоһоо гадна, бодоһон тоогойнгоо зүб байһые шалгаха аргатай. Хэрбээ алдуугай гараад байгаа һаань, «Эпос-1» гэжэ машина хэрэттэй болоһон заһабаринуудыень өөрөө оруулдаг байна.

«Эпос-1» гээшэ Чехословакиин кибернетикын машинануудай «династиин» үндэһэ һуури табигша мүн.

ГАГАРИНАЙ НОРМО ДҮҮРГЭГДЭЭ

БУДАПЕШТ, (АПН-эй корр.). Дунаувайрош городто оршодог Дунайн металлургиин комбинадай инструментальщигуудай коллектив социалис ажалай бригадын нэрэ зэргэдэ дүрбэдэхеэ хүртэһэн байна. Юрий Гагаринай нэрэмжэтэ бригадада 26 хүдэлмэришэд ажалладаг. Зүтөөр тэдэнэр 1963 ондо 27 хүнэй бүтээхэ нормо дүүргэһэн, үлүүлэн дүүргэһэн байха юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, энэ коллективэй хүндэтэ гэшүүнээр дэлхэй дээрэхи түрүүшын летчик-космонавт һунгагданхай бшуу.

Социалис ажалай бригадын гэшүүнэй диплом Москва, Юрий Гагаринда эльгээгдэнхэй гээд бригадир Петер Ветраб мэдээсэнэ.

Кубын Республикада Советскэ Союзай туһаламжаар орон соогоо эгээн томо «Мариэль» гэжэ түлишөөр хүдэлдэг электростанци баригдажа байна. Тус электростанциин түрүүшын ээлжээнэй хүсэниинь 200.000 киловатт болохо юм. Проектээр хараалагдаһан агрегадуудай тодхогдоһоной һүүлдэ станциин хүсэн 500.000 киловатт хүрэтэр ехэ болохо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Советскэ Союзһаа ерэһэн электро-гагнууршан Владимир Толстой (дундань) Кубын хани нүхэдтэеэ—Рамон Гилярте, Энтор Ферран болон Альберт Нинтерутэй хөөрэлдэжэ байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

Янис түрэл колхоздоо хүдэлхэ болобо

Латвида, томо хото городуудһаа хажуу тээ оршодог «Лидмус» гэжэ колхоз бии. Тус колхоз мүнөө үеынхеэр оньһожоруулагдаһан, электрын элшэ хүсэ хэрэглэдэг совет түхэлэй фермэ гээшэ. Колхоздо зуу гаран хүбүүд, басагад тоологдодог, 73-ниинь комсомолой гэшүүд юм. Тэдэнэй 74-дэхи комсомол хүбүүнэй түрэл колхоздоо бусажа ерэһэн тухай тус статья соо бэшэгдэнэ.

...ботын үдэшэ. Колхозой клуб ...арадай дуунай аялга зэдэлнэ. ...соо аниргүй, хоёр зуугаад хүн ...рахай.

...соо, хойто захаһаа гурбадахи ...үндэрхэн бэетэй, туранхай...бэетэй хүбүүн һууна. Сугларһан ...дунда тэрэ гансаарханаа сол...хубсаһатай. Энэмнай Янис Риек...ш гээшэ. Үсэгэлдэр тэрэ Моск...Рига поезд соо ябаа бэлэй, ур... ...Москвагай Ехэ театр соо Чай...ин «Хүн шубуута нуур» гэжэ ...хараа һэн. Харин мүнөөдэр тү... ...нютагтаа бусажа, хани нүхэд...уулзахаяа колхозойнгоо клубта ...һууна бшуу.

...ене дээрэ хатар наадагшад га... Тэдэнэй дунда багa наһанайн... ...нүхэдые—Ильмар Грудулис, ...сандра Прикулиие танина. Иль... ...мүнөө үедэ колхоздоо ойн ажа... ...рхилагшаар хүдэлнэ. Гадна ню... ...Соведэй депутат, комсомолой ...низациин секретарь юм. Янисай ...ла мордоходо, Ильмар һая ал... ...ба ерээд, ой модоной техникум... ...һураха гэжэ байгаа һэн.

...сцена харлашаһан бэетэй, хү... ...зантай Александра басаган ...арта хатарна. Концертын урда ...үндэлэлэй самбар дээрэ Алек... ...ын фотокарточкые Янис хараа ... «...Тракторист басаган» 96 ...р газарта кукуруза тарижа, ...р бүриһөө дунда зэргээр 450 ...р ногоон набша намаа ху... ...

...тэ танил хүнүүдээ үшөө хара... ... Тээ тэрэ Майя Кароле ...эйн хамта хатарай кружогто ...байгаа. Албанда байхадаа ...бэшэг абалсагша һэн. Үдэ... ...һургуулида һурахаяа болижо, ...һоо гаража, парикмахернуу... ...курсада орожо һурахамни гэжэ тэрэ бэшээ һэн. Энэ юун болоо гээшэб! Һайнаар хүдэлдэг, комсомолой гэшүүн, ямаршье дутагдалнуудтай эбсэдэггүй, ахир нобшо, хомхой сэдьхэлтэй хүнүүдые хайра гамгүйгөө шүүмжэлдэг басаган һэмнай. Янис энээндэнь ехэ гайхаад һайнаар бодожо үзэхыень дурадхаһан байгаа. Хэн мэдэхэб, Майяын дунда һургуули дүүргэжэ, колхозойнгоо бригадир болоһондонь Янисайшье хубита байжа магад.

Концертын дүүрэмсээр Янисые нүхэдынь тойроно.

— Хаана хүдэлхэбши? — гэһэн асуудалнууд тэдэниие ехээр һонирхуулна.

— Бодожо үзэхэб. Армида байхадаа жолоошон ябаа һэм...

— Һурахаяа ошохо гүш?—гэжэ колхозой правлениин гэшүүн Петерис Сниедзе асууба. — Һураха һааш хабар тээшээ колхозой зууршалгаар хүдөө ажахын академидэ эльгээхэбди. Агроном, ветеринар гү, али зоотехник болохош.

— Намартаа арбан хүниие колхознай һурахыень эльгээгээ гэжэ дуулаа һэм. Байтараа мэдэгдэхэ юм ааб даа, заочноор һурахадашье болохо ха юм.

— Үдэшэ орой гэртээ бусажа ябахадань, элдэб бодолнууд һанаандань ороно. Албанһаа табигдахынгаа урда тээ саашадаа юу хэхэеэ нүхэдтэеэ зүбшэн хэлсэдэг байгаа.

Олонхинь саашаа һураха дуратайгша һэн, городтошье байхаяа эрмэлзэдэг хүнүүд бии байгаа. Харин Янис ехэнхи ушарта дуугай байдаг бэлэй. Врач, багша гү, али адвокат болохо дурагүй һэн. Элдэб машина, ой модон, поли, мойһоор ургаһан нуга дайда тэрэнэй дурые татадаг байгаа. Хэрбээ эндээ үлөө һаа яалтайб, томо гоё город ха юм»,— гэһэн бодолшье заримдаа тэрэнэй толгойдо ородог бэлэй. Харин мүнөө колхоздоо үлэхэмни ха даа гэжэ бодоно.

Тэдэнэй нүхэд булта колхоздоо хүдэлнэ. Эндэ залуушуулые хүндэлдэг, харюусалгатай хэрэгүүдые даалгадаг. 73 комсомолшуудай дүрбэниинь колхозой правлениин гэшүүд, арбан нэгэн хүн — нютагай Соведэй депутадууд болонхой. Колхозой правлени мэнэ һая хоёр комсомолшуудаа газар тариалангай бригадануудые даагшаар томилоо. Колхозой бүхы шахуу техникэ (24 трактор, 16 машина, 5 комбайн), механическа мастерскойнууд, химиин лаборатори, шэнэ фермэнүүд — булта залуушуулда даалгагданхай.

Амаралтын үдэр Янис колхозой клубта ерэбэ. Тэндэнь штангистнууд бэеэ һорижо байгаа һэн.

— Янис, наашаа ерыш. Армида ябаад, хэр хүсэтэй болоо хүн аабши? — гээд Ильмар Грудулис Янисые дуудана.

— Үгы даа, хамаагүй. Минии хүсэндэ таарамаар шэгнүүр эндэш үгы байна, би баскетболистнуудта ошохом,—гэжэ шог гарган саашаа ошоно.

— Хүлеэл даа. Ши колхоздоо үлэхэшни гү, али үгы гү? Город руу ошохонь гэлсэнэл. Соёл культурада дүтэ,—гээд Ильмар хэлэнэ.

— Бодоод үзыш даа,— гээд клубые даагша Андрей Утинан хөөрэлдөөндэ оролсоно. — Городто байдаг хүн һарадаа хэды дахин театрта ошодог бэ? Нэгэ, хоёр дахин. Харин манай түбэй клубта долоон үдэр соо хоёр дахин наадан, зүжэг болоjо байдаг. Клубта ерээтүй хүнүүд телевизор харадаг.

Энэньшье зүбтэй. Харин колхозой залуушуул һарадаа таба дахин мүрысөөндэ хабаададаг юм гэжэ Ильмарай хэлэхэдэнь һэжэглэмээр байба.

— Һанаанһаа абаад лэ хөөрэнэ хаш даа.

—Үгы даа. Манда спортын арбэн секци хүдэлдэг. Эндээ гү, али районой түбтэ, үгышье һаа хүршэ колхоз ошожо, хоёр һара соо нэгэ дахин секци бүхэн заатагүй мүрысөөндэ хабаадалсадаг.

— Спортын зөөри хэрэгсэл бии гү?

— Хүрэхэ даа. Колхозой правлени соёлой болон спортын талаар жэлдээ 3000 түхэриг мүнгэ үгэдэг.

Үглөөдэрынь Янис Риекстиньш колхозой правлениде ерээд, тракторист болохо байһанаа зүбшөөгөө һэн.

— Саг зуура ашаа зөөхэ хүдэлмэридэ ябуулхамнай,—гэжэ түрүүлэгшэ хөөрэнэ. — Шэнэ һургуулиин барилгада хэрэгтэй материалнуудые зөөхэш. Хэлээ ойлголсоо гүбди?

— Болохол даа,—гээд Янис түрүүлэгшэтэй гар гараа барисалдаа бэлэй.

Бронислав Лиепниекс.
(АПН).

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной мартын 19.

Шэнэ номууд

„ЭНЕЭДЭТЭЙ ЭРЕЭХЭН ДЭБТЭР“

Поэт Чимит-Рэгзэн Намжилов үхибүүдтэ зорюулжа «Энеэдэтэй эреэхэн дэбтэр» гэжэ нэрэтэй шүлэгүүдэй ном бэшээ. Тэрээн соонь арбан зургаан богонихон шүлэгүүд багтанхай. Ном соогоо үхибүүдэй һонирхолтойшье, хүхюутэйшье хэрэгүүд тухай ехэл зөөлэнөөр, шог зугаагаар дабһалан хөөрэнэ. «Тулалдаан» гэжэ шүлэг соо шатар наадажа һууһан Шагдар Солбон хоёр тухай ехэл уранаар бэшэжэ, үхибүүдэй абари зан һайн мэдэхэ байһанаа харуулба:

Бэрсээ алдаһан Шагдар
«Бэеэ тушаахын» орондо
Бүлхэгэр дуугай болошоод,
Бүри үсэрэлдэжэ оробо.
Маряажа ошоһон тэргээрээ
«Мат» табихынь тэндэхэнэ
«Хаагдаа, пат болоо» гээд,
Хамагаа хуу этэжэрхинэ...

Саашаа ошоходоо шаасалдаан арайл болонгүй, шатар наадаһаниинь дүүрэнэ. «Хайдабай хамар» гэжэ шүлэг соогоо уран зохёолшо сэбэр бэшэлгээрээ сэгнэлтын эрхимые абаһандаа, сээжэлдэһэн шүлэгөө сортоотойгоор хэлэжэ хаяһандаа һайзагайржа, хамараа үргэһэн Хайдабые ёгтолон бэшэнэ. Эдир уншагша «Энеэдэтэй эреэхэн дэбтэр» саашань ирахадаа бүришье һонирхожо, олон юумэнтэй танилсаха. хэрэгтэй һургаал абаха байна. «Залуур юундэ хэрэгтэйб?» гэһэн шүлэг соогоо поэт иигэжэ асууна:

Заанние унаад ябаһан аяншан
Зам харгыень яажа заадаг юм ааб?
Замбуулин уруу дэгдэһэн онгосын
Залнинта хараань хаанахана байгааб?

Теэд шүлэгэй түгэсхэлдэ иимэ тобшолол хэгдэнэ:

Хамаг юумэмнай һалхинда туулгаад,
Хамхуул шэнгеэр хиидэжэ ябадаггүй.
Хаанашье, хэндэшье залуур хэрэгтэйл даа.
Хайран наһамнай тэрээнгүй аргагүй!

Сугтаа байһаар дүрээ буулгуулһан Сима Фатима Дарима гурбан тухай, үбэлэй хүйтэн үглөөгүүр һургуули тээшээ гэшхэлжэ ябаһан хүбүүхэн, таби сагаанние һараһаар баярладаг Тарба, хотын саанахи ойн хонгор һэрюухэн агаар тухай поэдэй зураглан бэшэһые үхибүүд халуунаар лэ анхарха бэзэ гэжэ һанагдана.

Тиихэдэ, Чимит-Рэгзэн Намжилов шүлэгүүд соогоо тон нарин, ёһотойл поэтическэ хурса ажаглалтануудые хэнэ. Жэшээлхэдэ, партадаа һуугаад, зураг зуража һууһан һурагша тухай иигэжэ бэшэнэ:

Тэгшэхэнээр һуугаад,
Тэргэ, мори зуранаб.
Гэдэргээ налайгаад,
Гоёшоожо харанаб.
Һүүлшын хоёр мүр хурсаар бэшэгдээ.

Манай һанахада, Ч. Намжилов үхибүүдтэ һонирхолтойшье, хэрэгтэйшье ном бэлэглээ.

В. БИЛЬДУШКИНОВ.

ҮНИНЭЙ ТОГТОҺОН ХАНИ БАРИСАА

Йеменэй Республикын президент Абдалла ас-Саляль мүн Йеменэй гүрэнэй элитэ ехэ ажал ябуулагшадтай хамта Советскэ Союзда гүрэн-түрын хэрэгээр айлшалан ерэбэ. 1962 ондо болоһон революциие толгойлогшо маршал ас-Саляль урдань шэрүүн хатуу хэһээлтэ болон хашалан үзүүлдэг хархис хара үзэлтэй хаанта засагта эсэргүүсэн Йеменэй патриодуудай хэһэн тэмсэлдэ сэхэ хабаадалсадаг бэлэй.

Йеменэй республикын президентын айлшалан ерэлгэ хадаа хоёр арадуудай хоорондохи хани барисаае саашадаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэхэнь дамжаггүй.

Советскэ Союзай болон Йеменэй хоорондохи хани барисаан болон худалдаа наймаан тухай договорто Йеменэй ниислэл Сана хотодо 1928 ондо гар табигдаһан сагһаа хойшо холбоо барисаанай эхи табигдаа һэн. Тиихэдээ тэрэмнай бэеэ дааһан Арабай гүрэнтэй совет республикын баталһан түрүүшын договор байһан юм. Тэрэ хадаа Советскэ Союзай болоод Йеменэй хоорондохи хани ёһоной харилсаае саашадаа хүгжөөхын түлөө бата бэхи һуури тодхожо үгөө.

Үнгэрһэн 35 жэлэй хугасаа соо ямаршье арсалдаан болон буруу юумэ тохёолдоогүй хадань, совет-йеменэй хани харилсаан һайн байһан зангаараа. Совет араднай тус ороной экономикоёо хүгжөөхэ, бэеэ даанхай байдалаа хангахын түлөө, улад зонойнгоо ажаһуудал һайжаруулхын түлөө йемен арадай тэмсэлдэ али болохоор туһалжа, тэдэнэй хэтэ заяанай һанал хүсэлдэ хододоо талархалтайгаар хандадаг байба.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай болоһон жэлнүүдтэ Советскэ Союзай болон Йеменэй хоорондохи сэхэ холбоо барисаань эбдэрһэн аад, табяад онуудай тэн хахад багһаа дахяад һэргээгдэһэн байгаа. Улаан далайн эрье дээрэ Ходейда гэжэ хотодо Йемен доторое анха түрүүшын болон ори ганса мүнөө сагай гүнзэгы уһата далайн порт Советскэ Союзай сэхэ хабаадалгатайгаар баригдажа, тэрэнь гадаадын гүрэнүүдтэ ошохо ургэн харгы нээжэ үгөө. Энэ порт баряад байхадаа, Аравиин хахад аралай урда талада байдаг Аден гэжэ Англиин колониин богоолшолон мүлжэхэ ябадалһаа Йеменэй гадаадын худалдаа-наймаае сүлөөлхэ аргатай болоо.

Совет мэргэжэлтэд Йеменэй түрүүшын техническэ кадрнуудые һургажа бэлдэһэн, энэ ороной экономико саашадаа дэбжээхэ һуури тодхоһон байха юм. Республикынгаа омогорхол болоһон, Йемен доторое томохон аэродром Санын оршондо мүн лэ Советскэ Союзай туһаламжатайгаар баригдаа һэн. Хани барисаата Йеменэй экономикын олохон һалбаринуудта Советскэ Союз горитой ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Хамидэддинэй уг залгамжалан засаг-түрэеэ барижа. дарлаха ябадалда эсэс табиһан 1962 оной сентябриин 26-да Йемендэ болоһон революциие совет олониитэ һайшаан угтаа һэн. Аравиин хахад арал дээрэ анха түрүүлэн Йеменэй республика тогтоолго урдань Йемениие зонхилогшодой нарилан сахижа байһан хуушанай бүдүүлиг ёһо гуримай хүмэрин унажа эхилһэниие харуулһан байгаа. Тиигээд Йеменэй арадта ерээдүйн сагта ажаһуудалаа һайжаруулха харгы нээгдэжэ үгөө. Зүгөөр, республикын тогтоһоной һүүлээр удангүй колонизаторнууд болон хархис хара үзэлтэн хорото ябуулгануудые хэжэ эхилээ бэлэй. Тиигээд Йемендэ аюул тохёолдохо ушартай болоо. Хан шэрээһээ буулгагдаһан имам Мухаммед Эль-Бадрай тала баригшад, хүршэ һуудаг Арабай оронуудтахи хара һанаатай хүнүүд болон Англиин колонизаторнууд һая тогтоһон республикые унагаахын тулада хамтын хүсэ гаргаһан юм. Йемендэ тохёолдоһон тэрэ хэсүү бэрхэ сагта тэрэнэй хани нүхэдэйнь, тон түрүүн Советскэ Союзай болон Арабай Нэгэдэмэл Республикын үзүүлһэн дэмжэлгэ хадаа революциин дайсадые дараха, харин доботолгые сухарюулан, хархис хара үзэлтэниие үй бута сохихо арга республикын правительствада олгоһон байгаа. Шэнэ ажабайдал түхеэржэ йемен арадай урагшатай һайнаар ябахадань колонизаторнуудай болон тэдэнэй туһамаршадай мүнөөшье тойбо татаха һанаатай байбашье һаань, Йемен улам урагшаа бата найдамтайгаар зорино.

Йемен гээшэ Аравиин хахад аралай урда талада байдаг таба миллион хүн зонтой бишыхан орон юм. Гэбэшье Аравиин ехэнхи хубида уһагүй, элһэн сүл губи байдагта орходоо, эндэ уһан яһала элбэг, хада уулын бооридо болон нуга губида үрэжэлтэ һайн эдлүүриин газар ехэ бии.

Эртэ урда сагта Йемен гээшэ «золтой жаргалтай Арави» гэжэ нэрэтэй болоһон аад, харин булимтарагшадай доботолго, эзэрхэлгэ дээрэһээ, тэрэшэлэн хашалан зоболонтой ёһо гуримтай байһанай эсэстэ өөрынгөө алдар сууе алдаһан байгаа. Эртэ урда сагта хүн зониие гайхуулжа, баясуулжа байһан асари ехэ үһалууриин барилганууд һандаргагдаһан, хүн зоноор олон, баян үнэр хото городууд һалгаагдаһан, урдань ногоорожо байһан тарялан хадалан элһэнтэ дарагдаһан байха юм.

Мүнөө Йеменэй Республикын правительствын урда айхабтар ехэ орёо зорилго табигданхай гэбэл: Йеменэй газарые дахяад үрэжэлтэй болгожо, тэрэниие алдар сууда гаргаха болоно. Йемен гээшэ хүдөөгэй ажалтай орон юм. Тэндэхи улад зоной 80 гаран хубинь тарялан дээрэ ажал хэжэ, хоолойгоо тэжээнэ. Тиимэһээ, тус республикын правительство газар тарялан хүгжөөхэ, үһалууриин барилга хэхэ, шэнэ тарималнуудые ургуулха тухай илангаяа ехэ анхарал табина. Мүн тиихэтэй хамта, экономикын бэшэшье һалбаринуудые мартадаггүй. Юундэб гэхэдэ, Йеменэй газар доро айхабтар ехэ байгаалиин баялигууд дараанда хэбтэнэ.

Мүнөө тус ороной экономическа хүгжэлтын түсэб зохёогдожо байнхай. Тиихэдээ промышленна предприятинуудые бариха, Салифдахи дабһа малталгые һэргээхэ, Баджилида бүд нэхэхэ фабрикые хүдэлгэхэ, урдань Йеменэй омогорхол боложо байһан кофе үйлэдбэри... олон худалдалгые гури... харгы бариха, шэнэ һургуулинуудые нээхэ г... раална. Тэрэшэлэн хуули... гаанай албан газарые ... хэ, национальна арми бии... тухай ехэхэн анхарал хан... на.

Үмхиржэ, тухандаа ... хаанта засагые восстани х... миин унагаажа, республика... гээд соносхоһон 1962 оной... риин 26-най дурасхаалта ... хойшо мүнөө оройдоо жэл ... гэрөө. Олон мянган жэлэй ... гүрэндэ энэмнай багашаг ... гээшэ ааб даа. Теэд, иимэ ... болзортошье республикынгаа ... зургаануудые бэхижүүлхын, ... микоёо дэбжээхын, арад зо... ажаһуудал һайжаруулхын ... яһала ехэ юумэ хэгдээ.

Энээнһээ хойшо бэрхэш... ушөө олон ушарха байбашье ... Йеменэй эрэлхэг зоригто ... арад зон тэрэниие дабажа ... урданай байдалай уршаг хо... гуудые богонихон болзор со... хаха бэзэ гэжэ найдагдана. ... дээрэ хүсэд амжалта түйлах... вет арад тэдэндэ хүсөөд, манай... до айлшаар ерэһэн хани ба... Йеменэй гүрэниие толгойлогш... шал ас-Саляльние халуунаар ... шална.

А. СТУ...
(Т...

Хараһанай туһа бии гү?

Энэ фильм тухай хоёр тад ондоо һанамжануудые шагнааб. Хотымнай гол үйлсэдэ оршодог нэгэ ехэ шулуун гэрэй гэшхүүр дээрэ гараа хармаандаа хээд һууһан арбан таба-арбан зургаа наһатай хэдэн хүбүүд иигэжэ хөөрэлдэнэ.

— Сергей, ши обёорoo гүш, ямар хүйтөөр, ямар яаралгүйгөөр пистоледээ гаргаад, ара нюрга уруунь сэхэ шагаанаб, а?—тэхэ зуураа, гараа хармаанһаа гаргажа, долёобор хургаяа ташуур буудал нүгөөдэ уруутаа шагаагаад: — Пух! —гэнэ.

— Хаял даа, тэрэ дуушан басаган юун гээшэб! Тиимэ аймшаттай эрэшүүлые шэшэрүүлжэ, дуратайдаа «пяс» байса альгадаад, дурагүйдөө хорложо алажархёод һууха, одоол мундуу эхэнэр даа! Ямар һайханаар дууланаб, Шэг шарайнь һаргажа унахаар,—гэхэ мэтээр нүгөөдэнь тэрэ хараһан эхэнэрээрээ омогорхоһон шэнги зан гарган, тангалайгаа тоншосогооно.

— Үшөө дахин хараял,—гэжэ бултан сооһоо нюргаар бағашагынь дурадхаба.—Би хараагүйлби. Халаг.

— Тиигэе, тиигэе, — гэлдэн дэмжэбэд.

Миниишье хараха дуран хүрэбэ: ямар тиимэ онсо һонин фильм байшаба гээшэб?

Харанхы зал сооһоо гараад ябахадаа, хоёр наһажаал зоной. таахада, гэр бүлэ ха, хоорондоо хөөрэлдэхые шагнабаб.

— Ямар жэрхэштэй фильм гээшэб. Оройдоо хэдэн үдэр соо аяар зургаан хүн алагдабал. Тьфу!—гэжэ эрэ хүнэй абяан дуулдаба.

— Хареэ, хари. Хүн зониие үйрүүлхэ, мүнгэ ехээр олзолхын тула иимэнүүд фильмнүүд табигдана бэшэ аал даа.

— Тиимэншье тиимэл юм бэзэ. Ши бидэ хоёртол зондо барагтай юм ааб даа. харин эдэ үхибүүдтэ, үдэжэ ябагшадта...—гээд, үгээ дүүргэнгүй үнөөхи хүмнай замхашаба. Харахадам тархяа һэжэржэ ябаба.

Имэл хоёр ондоо удхатай хөөрэлдөө, тад ондоо—сценаринь Джо Алекс. Ян Батори, режиссерынь Ян Батори) сэгнэлтэ «Ногоон үйлсэдэхи гэр» гэһэн Польшын уран һайханай фильм тухай дуулаад байхадаа гайхаагүйб. Нүгөө талаһаа аха дүү поляк арадай киностудинуудай табиһан олон тоото уран һайханай фильмнүүд сооһоо энэл фильмын шэлэгдэн абтажа манай орон соо хэдэн арбаад миллион зондо харуулагдажа байһыень гайхааб. Яахадааб гэхэдэ, манай совет хүн зондо, илангаяа үдэжэ ябаа үетэндэ тон муу нүлөө үзүүлхэ, һэбхихэн удхатай, ямаршье уран һайханай гүн шэнжэгүй, сэхынь хэлэхэдэ, хүнгэн мүрөөр бүтээгдэһэн, заримашуулай хорхой хүдэлгэхэ гэһэн зорилготой фильм бшуу. Үнэхөөрөөшье, эхинһээ заха хүрэтэр алалсаан, дээрмэ, наншалдаан болоно. Угаа һайханаар дуу дуулажа, нэгэ бага забхайржа ябаһан басатамнай (Кристина гэжэ нэрэтэй һэн ха) гэнтэ мэдэхэдэмнай хоро уулгаад лэ хүнүүдые алажа байха юм. Теэд юунэй түлөө ааб? Ямар тиимэ зорилготойб? Баяжахын лэ түлөө ааб даа. Алаад тэдэнээ сарай соогоо булажархёод, дээрэһээнь цементээр хушажархиха юм. Элэ бүгэдэн тухай хөөрэхэдэшье зариман жэхыд гэхэ байха. Харин харахада ямар гэжэ һананат. Тобшоор хэлэхэдэ, хари гүрэнэй фильмэнүүдые шэлэжэ абадаг, андалдаа хэдэг эмхи зургаанууд, зарим ушарта хариин фильмнүүдэй нүлөөлхы, хүмүүжүүлхы удха шанар тухай бодожо үзэнэгүй гээшэ ха.

Манай хани болохо Польшодо тус фильмһээ ондоо һайн фильмнүүд үгы байгаа ха гү? Бэшэ даа. Тиимэ бэшэ. Жэшээ болгон, Москвагай гурбадахи бүхэдэлхэйн кинофестиваль дээрэ үндэр шанда хүртэһэн «Хара далинууд» (режиссерынь Петельский) гэжэ фильм дурдая. Анджей Вайда, Анджей Мунк. Ян Рыбаковский болон бусад суута режиссернуудай фильмнүүд яатааб?

«Долоон гайхалтай габшагайшуул» гэжэ муу суута гараһан американ фильмын манай орондо табигдажа байһан ушарые дэмжэхэгүй зуураа. Н. С. Хрущевой: «Бидэ хари гүрэнэй фильмнүүдэй эгээл һайнние шэлэхэ ёһотойбди. Тиихэдээ тэдэнэй ургажа ябаа үетэндэмнай ямар нүлөө үзүүлхэ байһые хараaһаа алдажа болохогүй»,—гэжэ хэлэһые мартахаар аал?

Зүбтэйл үтэнүүд.

А. ЖАЛСАНОВ.

Эдир үетэмнай иигэжэ һурана, ажаһууна

Хэрбээ хүдөө ажахыда «Хими» гэжэ шэдитэ үгын шэхэнэй шэмэг болон шэнхинэһээр һаянай һаань, харин дунда һургуулида «хими» гээшэмнай дуулдаа үзэгдөөгүй зүйл бэшэ байһаниинь тэрэл. Зүгөөр... зүгөөр һурагшад гансал унжагай ута формулонуудые холбуулан, юрэнхыгөөр лэ хими тухай иимэ тиимэ гэжэ хөөрэлдэдэг, зарим ушарта удхыншье, унгииншье ойлгоогүй аад, томо томоор ярилдадаг һэмнай. Харин мүнөө һурагшадта энэ үеын удха тад ондоогоор зэдэлжэ эхилээ. Хэрбээ химеэр экзамен барихам гэжэ һурагшад ошоходоо, элдэб юрэнхы зүйлнүүдые хөөрөөд сэгнэлтэ абадаг һаа, мүнөө гол түлэб тодорхой мэдэсынгээ, хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг үтэгжүүлгэнүүдые мэдэсынгээ талаар сэгнэлтэдэ хүртэдэг болоо. Республикын һургуулинуудта хэды олон химиин кружогууд, лабораторинууд эмхидхэгдээб? **Нэгэдэхи зураг харагты.** Улаан-Үдын аймагай Доодо-Саянтын найман жэлэй һургуулида химиин лаборатори эмхидхэгдээ. «Минеральна үтэгжүүлгэ, сульфат-аммони, аммиагай селитрэ болон хлортой калиие хайшан гэжэ танижа һурахаб?» гэһэн темээр һурагшад ээлжээтэ хэшээл дээрээ туршалгануудые хэжэ байна.

Улаан-Үдэ хотын багшанарай дунда Д. Ш. Башкуевагай нэрэ соло яһала хүндэтэй юм. Энэ нүхэрнай гушаад шахуу жэлэй туршада ород хэлэ, литература заахa зуураа, хэдэн олон үетэниие хүмүүжүүлээб! Буряадай АССР-эй габьяата багшын нэрэ зэргэдэ хүртэһэнииншье гайхалгүй. Энэ багша ганцаашье хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэри урдаа хараад ябадаг бэшэ юм. Ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, райсоведэй депутат юм. **Хоёрдохи зураг анхарагты.** Д. Ш. Башкуева даажа байһан класстаа уран зохёолой кружок эмхидхэнхэй. Тус кружогойнгоо удаадахи хэшээл үнгэргэжэ байна.

Тэрэнэйнгээ һүүлдэхи сүлөө сагаа эдир үетэн элдэбээр үнгэргэдэг даа. Зариман ном... шаха, нүгөөдүүлынь спорт... һорёонуудта бэеэ зэһэхэ, гу... дахинь уран дарха эрхилхэ. ... рин Сережа, Саша Жальн... хүгжэмэй орёо нарин утаһ... нюуса шудалжа, һургуули... уран һайханай харалгада ба... жэ эхилээ. **Гурбадахи з...** Улаан-Үдэ хотын Октябрь... районой Пионернүүдэй ба... соо Сережа Саша хоёр шэнэ ... аккардеон дээрэ наадажа һ... жа байнад.

А. КУРТИГА...
фототекст

ҺУРАГШАДАЙ КОНЦЕРТ

Һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад багшанарайнгаа хүтэлбэри доро Ивалгын туршалгын ажахынуудай бригаданууд дээгүүр ябажа, Краснoярово, «Коминтерн», Шишкино тосхонуудаар һонирхолтой концерт харуулба.

7-дохи классай һурагшадай табиһан концертые Красноярово тосхоной ажалшад-түрэлхид ехээр һайхашааба.

Мүн баһа эхин классуудай һурагшад ород, буряад хэлэн дээрэ зүжэг наада харуулжа, түрэлхидөө баясуулаа.

ОЮУН БЭЛИГТЭН, ХУРДАН УХААТАНАЙ ОЛИМПИАДА

Һаяшаг математика, физикэ болон химеэр оюун бэлигтэн, хурдан ухаатаниие элирүүлхэ зорилготойгоор һургуулинууд хоорондын олимпиада үнгэргэгдэбэ.

Олимпиадада 7—11 классуудай эрхим һурагшад хабаадалсаһан байна.

Мүн олимпиадада математикаар хурдан бэлигтэн Оронгын дунда, Харганаагай, Кокориной, Гурульбын болон 37-дохи найман жэлэй һургуулинуудһаа ерэжэ хабаадалсаһан байха юм.

«ПИОНЕРСКАЯ ПРАВДА» ГАЗЕТЫН ХҮНДЭЛЭЛДЭ ЗОРЮУЛАГДАҺАН САНЫН МҮРЫСӨӨН

Тосхоной хажуудахана бамбагар сагаан саһан дээрэ багашуул «Пионерская правда» газетын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан санын мүрысөөндэ хабаадалсажа, бүхэли үдэрэй туршa

Ивалгын дунда һургуулида

соо хаба шадалаа, хурдан түргэнөө туршалсаба.

Мүрысөөндэ 37-дохи, Гүрүльшын, Кокориной найман жэлэй болон Оронгын дунда һургуулинуудай һурагшад-пионернүүд хабаадалсаа.

Мүрысөөнэй дүнгөөр ивалгынхид нэгэдэхи һуурида гараа. Тус һургуулиин 4-дэхи классай һурагшад Алла Лучникова, Вася Перевалова болон Люба Осипова гэгшэд хурдан түргэнөөр харайба.

ТҮРЭЛХИДЭЙ ЛЕКТОРИ

Һургуули шадар «Голос школы» гэжэ түрэлхидэй радиолектори ажаллажа эхилһээр гурбадахи жэлээ болoжо байнхай. Радиолекториие һургуулиин директорэй орлогшо Илья Исаевич Этингов хүтэлбэрилдэг.

Тус радиолектори долоон хоногто нэгэ дахин политическэ, педагогическа темээр элидхэлнүүдые. һурагшадай һонирхолтой концертнүүдые, һургуулиин һуралсалай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай мэдээсэжэ ... даг.

Радиолекториин ажал хүд... ридэ Буряадай республикын ... гуулинуудай габьяата багша ... докия Лаврентьевна Кру... багша Эльвира Ангановна ... лаева, Ада Георгиевна То... ская гэгшэд илангаяа эдэб... гээр хабаадалсана.

УРАН ҺАЙХАНАЙ ОЛИМПИ...

Һургуулиин I—XI к... суудай һурагшадай хо... до уран һайханай бүлгэмэй ... ралтын олимпиада үнгэрги...

Олимпиадада хабаадал... Мария Николаевна Алимас... гай хүтэлбэрилдэг 7-дохи ... классай һурагшад эрхим ... наар элдэб олон номерну... харуулжа, магтаалда хүртэб...

Мүн 10-дахи классай һура... дай (хүтэлбэрилэгшэнь А. В. ... гаева) Кубын арадай «Мари... июля» гэһэн дуун илангаа ... шаалтай байба.

В. ЦЫРЕНОВА

Редактор Ц. О. ОЧИРО...

ХИЛЫН САНАНҺАА

Баярай суглаанууд болоно

СОФИ, мартын 17. (ТАСС). Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай советско-болгарска договорой баталагдаһаар 16 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаанууд болон үдэшэнүүд эдэ үдэрнүүдтэ республикын городуудай болон тосхонуудта үнгэргэгдэнэ. Договорой түүхэтэ удха шанар тухай Болгариин хэблэл бэшэнэ, радио дамжуулгануудые хэнэ.

Болгариин болон совет хүдэлмэришэдэй хоорондохи аха дүүгэй хани барисаан болон харилсаа холбоондо зорюулагдаһан олон материалнуудые «Труд» газетэ толилоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нион гэжэ багахан городой оршондо (Кентукки штат, США) хүшэр хүндэ байдалда ажаһуудаг эмэгтэй Делфи Мобли гээшэ. Энэ эхэнэрэй бишыхан басаган Рива улаан эшэргэнээр үбдөөд, тэрэнээ эмшэлүүлхэ мүнгэгүйдэжэ зобоно.

Америкын «Лайф» журналһаа абтаһан фото.

Монгол сэрэгшэдэй һайндэрэй урда тээ

УЛААН-БААТАР, мартын 17. ТАСС-ай корреспондент Г. Гавриленко иигэжэ дамжуулна:

Восстани хэһэн монгол ажалша малшадай морин сэрэгэй полкнууд Монголой революциин вождь Сүхэ-Баатарай хүтэлбэреэр 1921 оной мартын 18-да Алтан-Булаг хотые хитад милитаристнуудһаа сүлөөлһэн юм. Мүлжэгшэдтэ эсэргүүсэн монгол арадай хэһэн сүлөөрэлгын дайнда эхи табиһан энэ ушарые Монголой Арадай сэрэгүүдэй бии болоһон үдэр гэжэ Монголдо жэл бүхэндэ тэмдэглэгдэдэг юм.

Энэ ушарта зорюулагдан МНР-эй арадай сэрэгүүдэй, Улаан-Баатарай партийна, гүрэнэй, олониитын организацинуудай түлөөлэгшэдэй баярай суглаан мүнөөдэр, Монголой армиин байгуулагдаһаар 43 жэлэй ойн һайндэрэй урда тээхи үдэр МНР-эй ниислэлдэ болобо. МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал түрүүтэй МНРП-гэй болон МНР-эй правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй, тэрэшэлэн һайндэртэ хабаадалсахын тулада армиин генерал И. А. Плиев түрүүтэйгээр ерэһэн совет сэрэгэй делегациин президиумдэ ерэжэ һуухада, сугларгшад тэдэниие халуунаар амаршалаа.

МНР-эй Арадай сэрэгүүдэй хэрэгүүдээр министр генерал Ж. Лхагвасурэн баярай суглаан дээрэ үгэ хэлээ.

Улаан-Баатар шадарай Зайсан хада дээрэ совет сэрэгшэдтэ зорюулагдажа, бодхоогдоһон хүшөөгэй дэргэдэ совет сэрэгэй делегаци үдэрынь венок табиһан байна.

Швейцариин ажалай партиин ЦК-гай пленум

ЖЕНЕВЭ, мартын 17. (ТАСС). Швейцариин ажалай партиин Центральна Комитедэй пленум Лозанна городто болоо. «Вуа Увриер» гэжэ газетын мэдээсэһэнэй ёһоор Швейцариин ажалай партиин ээлжээтэ VIII съездэ бэлэдхэхэ тухай асуудалые Пленум зүбшэн хэлсэһэн байна. Партиин съезд энэ оной майн 16—18-да болохо юм. Ажалшадта тэдхэмжэ болон пенси үгэхэ гуримай хубилгагдаад, һаяар хүсэндөө орохоёо байһые пленумдэ хабаадагшад һаналаа ханангяар тэмдэглээ, энэ шэнэ гуримые хубилгаха тухай арадай үүсхэлые Швейцариин ажалай парти дэмжээ гэжэ зааһан байна.

Национальна Соведэй (парламентын доодо палатын) депутадуудай—Швейцариин ажалай партиин гэшүүдэй ажал ябуулгые Центральна Комитет һайшаагаа. Эдэ депутадууд оронойнгоо олониитэ ажалшадай аша туһые хамгаалдаг байгаа, хамгаалһааршье.

Экономическа хуулиин проектнүүдэй талаар асуултын болоходо Швейцариин ажалай парти правительствын экономическа политикые буруушааха байна. Юуб гэхэдэ, энэ политикань арадай аша туһада таарэлданагүй. Гадна саарһа мүнгэнэй үнэ сэнгэй уналгатай, юумын үнэ сэнгэй хүндэрэлгэтэй тэмсэхэ программые, үнэ сэнгые болон байрын түлөөһые хинаха программые парти хамгаалха байна.

18 ороной комитедтэ

ЖЕНЕВЭ, мартын 17. (ТАСС). Буу зэбсэг хуряаха талаар 18 гүрэнэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн комитедэй мүнөөдэрэй заседани дээрэ баруун гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд комитедэй хүдэлмэриие унжагайруулха тактикаяа үргэлжэлүүлһэн байна. США-гай түлөөлэгшэ Фишер, Италиин—Каваллетти, Канадын—Бэрнс гэгшэд үгэ хэлэхэдээ, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха советскэ түсэб үшөөл «тодо бэшэ» гэжэ тэмдэглэхэ, зуураа, улам тодорхой болгохо гэһэн эрилтэнүүдые хээ.

Комитедэй хоёр һарын турша соо хэһэн хүдэлмэриин дүнгүүдтэ тогтохолоо энэ үе соо комитедэй урагшагүйгөөр хүдэлһэн баримтые Фишер арсажа шадаагүй. Зүгөөр энээнэй түлөө харюусалгые социалис оронуудта тохохо һэдэлгэ тэрэ гаргаһан байна.

Женевэдэхи хэлсээнүүдтэ баруун оронуудай таатайгаар хандадаггүй байһые, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тухай советскэ түсэб тухай баруун оронуудай түлөөлэгшэдэй таарууугүйгөөр хандадаг байһые Чехословакиин түлөөлэгшэ М. Жемла, Советскэ Союзай—С. К. Царапкин шүүмжэлһэн байна. Буу зэбсэг бодотоор хуряахые баруун оронуудай хүсэдэггүй байһые тэдэнэр үнэмшэстэйгөөр харуулаа.

Кипрэй буруушаалга

ЛОНДОН, мартын 17. (ТАСС). Шухала болоод байгаа һаань, сэрэгүүдые Кипр эльгээхэ эрхэ түлөөлэлгэ Турциин правительствада олгохо гэжэ Турциин парламентын гаргаһан шиидхэбэриие буруушаажа байһанаа Кипрһээ ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшэ Россидес үсэгалдэр мэдүүлээ.

Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ Кипрэй түлөөлэгшын эльгээһэн бэшэг соо иимэ буруушаалта мэдүүлэгдээ гээд Рейтер агентство мэдээсэнэ.

ООН-эй сэрэгүүд Кипр эльгээгдэһээр

ПАРИЖ, мартын 17. (ТАСС). Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэреэр ООН-ой сэрэгүүдые Кипр эльгээлгэ үргэлжэлүүлэгдэһээр.

Франс Пресс агентствын корреспондентын Никозиһоо мэдээсэһэнэй ёһоор ООН-ой хүсэнүүдэй составта орохо Канадын сэрэгүүдэй хоёрдохи бүлэг—74 солдат үсэгалдэр эндэ ерээ.

Урда Вьетнамай партизанууд тэмсэлээ шангадхана

НЬЮ-ЙОРК, мартын 17. (ТАСС). Урда Вьетнамай зонхилогшод, Америкын зүгһөө тэдэниие үмөөрэн дэмжэгшэд Урда Вьетнамай патриодуудай зүгһөө сохилтонуудые удаа дараалуулан абажал байһаар. Юнайтед Пресс агентствын Сайгонһоо дамжуулһанай ёһоор Бинь-Сон (Сайгонһоо хойшоо) һуурин шадар Урда Вьетнамай эшелониие партизанууд һаяхан хүмэрюулэн унагаагаа.

Партизанай хүдэлөөе дараха зорилгоор Сайгоной сэрэгэй бүлэгэйхид «бүгэдэниитын таталга» хэхэ түсэб зохёожо байна гээд «Дейли Ньюус» газетэ мэдээсэнэ.

Аденауэр ХДС-эй түрүүлэгшээр дахяад һунгагдаба

БОНН, мартын 17. (ТАСС). Христианско-демократическа союзай съездын Ганновертэ болоходо, Аденауэр Баруун Германиин энэ партиин түрүүлэгшээр дахяад һунгагдаба.

Түсэб һайшаагдаба

АККРА, мартын 17. (ТАСС). Хүгжэлтын долоон жэлэй түсэбые Ганын Национальна суглаан үсэгалдэр нэгэн дуугаар һайшаагаа. Президент Кваме Нкрума тус түсэбые суглаанай үзэмжэдэ табиһан байна.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной мартын 19.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора —23-67, зам. ре... тора —38-42, зам. редактора —35-84, секретариата —27-... отделов: сельскохозяйственного производства и парти... жизни —47-59, 35-14, промышленного производства и парт... ной жизни —48-89, 33-61, корректорская —35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... —24-74, советского строительства и быта —34-93, рабсел... ров и писем —25—41, 38-30, информации —32-74 и пере... дов —34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов... Министров Бурятской АССР.

Н00067. Зак. № 263.